

Társadalmi,
irodalmi, művészeti,
sport, gazdasági
és egyéb
Vegyes rovatokkal

MEGJELENIK
minden szerdán.
Egyes szám ára 20 kr.

SZEMLE

VEGYESTARTALMU HETILAP

ILLUSZTRÁLT GAZDASÁGI ÉS SPORTROVATOKKAL

Előfizetési árak:
Egész évre... 10 frt —
Fél évre... 5 —
Negyedévre... 2 50

Előfizetések és levelek
a «Szemle» szerkesztő-
ségi és kiadóhivatalába

BUDAPEST
Váci-körút 17.sz.a.
küldendők.

Első évfolyam 26-ik sz.

SZERKESZTŐK:
Gróf ZICHY IMRE és Gróf KREITH BÉLA.

Budapest, 1884. június 25.

Olvásóinkhoz!

Az új fél év kezdetén kérjük, hogy az érdeklődést és támogatást, melyben közönségünk lapunkat — a mi irodalmi viszonyaink közt csaknem egyedül álló mértékben — részesíteni szives volt, ezentul sem vonja meg.

E tömeges pártolásban mi annak jelét látjuk, hogy a Szemle hézagpótló lap; a magyar uri osztály egyetlen közlönye. Olvasóinknak viszont alkalmuk nyílt meggyőződni róla, hogy mi komolyan vettük a magunk elé kitűzött magas célokat és mindent elkövettünk, hogy a hozzánk kötött várakozásoknak megfeleljünk.

Minden törekvésünk, hogy lapunkat közönségünk támogatására a jövőben is érdemessé tegyük.

Korunk új irányát, mely szakítani kíván a felkapott divatos, erkölcstelen, nagy szavakat hangoztató, de gyümölcseiben csak a bűn felülkerekedését és a nyomor növelését eredményező áramlatokkal, egyéb lapjaink nem tükrözik vissza, mert azok együtt usznak ez áramlatokkal.

A «Szemle» ez áramlatok legyőzésére, ősi erkölcsöknek helyreállítására, a nemzeti önállóságnak, a közmivelődésnek és a magyar nemzet szellemi fölényének kiküzdésére törő irány lelkes képviselője.

Hazánk legmiveltebb közönségétől — mert büszkén mondhatjuk, hogy a magyar társadalom színe-javát lapunk előfizetői közé sorozhatjuk — joggal reméljük, hogy magas céljainkat előmozdítani fogja.

Mert mi ezentul még inkább rajta leszünk, hogy közönségünk bizalmát és pártfogását továbbra is kiérdemeljük.

Társadalmi cikkeinkben a legkitünőbb publicisták beszélnek meg a korunkat mozgató eszméket és behatóan — de mindig tárgyilagosan — foglalkoznak azokkal az eseményekkel, melyek társadalmunk gyökeres átalakítását helyezik kilátásba.

Irodalmi rovatunk ezentul még gazdagabb lesz tartalmában és terjedelemben. Legjelesebb szépíróinkkal fog találkozni az olvasó a Szemle hátsólapjain. A lapunkban folyó társadalmi regény «Apai örökség» *Reviczky* Gyulától, mely a modern realizmust a művészet örök törvényeivel

egyesíteni törekszik, méltán keltett figyelmet a legszélesebb körökben. Az érdekesítő regényt tovább közöljük. Ezenkívül egész sora a legjobb nevű íróknak fogja ezentul is a Szemlét szépirodalmi művekkel ellátni.

Gazdasági rovatunkat hasonlóképp emeljük. A helyes és osztályunk érdekeinek megfelelő közgazdasági irányok a legjobb képviselőre és gazdag érvekre találnak lapunkban. E rovatunk részére szintén a legjobb nevű közgazdasági íróinkat sikerült megnyernünk, kik a Szemlében alaposan fogják esetről-esetre megbeszélni a közgazdaság terén jelentkező reform-törekvéseket.

Sportrovatunk folyton eredeti cikkeket közöl a legjelesebb sportsmanek tollából és tájékoztat a bel- és külföld minden jelentősebb, a sport körébe vágó eseményeiről.

Heti szemléink különös specialitást képeznek és a közönség körében nagy kedveltségnek örvendenek. E heti szemléinket a jövőben még gondosabban fogjuk összeállítani, úgy, hogy az olvasó a *Szemléből* annyi tájékozást nyer, a mennyit politikai és szaklap tömeges járatásából sem nyerhet.

Egyáltalában célunk a Szemlét a legmagasabb színvonalra emelni, hogy méltó legyen közönségéhez.

Hiszszük, hogy azon előfizetőink, kiknek előfizetési ideje a félévvel lejár, továbbra is csoportosulni fognak a «Szemle» körül.

A Szemle szerkesztősége.

A Szemle továbbra is diszes alakban és az eddigi terjedelemben fog megjelenni. Különös gondja lesz reá a kiadóhivatalnak ezentul is, hogy a Szemlét minden előfizető pontosan kézhez kapja. Netaláni rendetlenségek kikerülése végett tisztelettel kérjük tehát mindazon t. előfizetőinket, kiknek előfizetési ideje f. évi július 1-én lejár, hogy sziveskedjenek *előfizetéseiket megújítani*, hogy a jövő félév első számát rendesen szétküldhessük. A kiadóhivatal mindenben hozzá fog járulni, hogy a szerkesztőség törekvéseit támogassa és semmi áldozattól sem riad vissza, hogy a magyar uri osztálynak egy kitünően szerkesztett lapot adhasson. A «Szemle» kiadóhivatala.

Előfizetési árak:

Egész évre... 10 frt —
Fél évre... 5 frt —
Negyedévre... 2 frt 50

A szerkesztőséget s a kiadóhivaltal illető mindennemű küldemények váci-körút 17. sz. a. küldendők.

A választások.

Mindnyájan csalódtak, kik a választásoktól a képviselőházi pártok számarányának változását remélték. Csalódott a kormánypárt, mely azt hitte, hogy az ellenzék leapasztja egészén jelentéktelenné, csalódott az ellenzék, mely a kormány megbuktatásában bizott.

A pártok számarányán semmi figyelemre méltó változás nem történt; nincs rá semmi kilátás, hogy az országgyűlés folyamán történjék. Mert a mostani kormánypárt, nem áll többé, úgy mint csak néhány évvel ezelőtt is, független politikusokból; a kik ma hozzája csatlakoztak, mind oly elemek, kiknek közönyös minden politikai elv, nekik egész más indokaik vannak arra, hogy a kormánypárthoz csatlakozzanak és ezeken semmi politikai áramlat nem változtathat. Megszavaznak mindent, a mit a kormány előterjeszt.

Ép azért, ha az országgyűlés színvonalának alábbszálásáról beszélnek, ez főleg a kormánypártot illető vád. Mert ott meg van a vezér az ő kipróbált hűségű mamamelukjaival, ott nem kívánnak senkit, kiben az önállóságnak csak egy szikrája is volna. Pedig kiben értelmi vagy erkölcsi erő van, ki érdemeket szerzett, nem örömet vállalkozik a statista szerepére. Az ilyen a vezérnek kellemetlenséget okozhat, az arhimamelukoknak pedig csupán féltékenységet és irigységet keltheti fel. Csiky Kálmánnak egyetlen önálló lépése, a polgári házasságról szóló javaslat módosítványa, mandátumába került. Nem is igen kellene a kormánynak tudósok, professzorok, hanem kell a megyei elemből a képzettséget és erélyt egyaránt nélkülöző, könnyen hajlítható rész.

Változás történt a személyekben. Minden párt soraiból sokan kibuktak azok körül, kik első szerepet vittek. Jó a kormánypárti czelebritásoknak, azoknak csak jut kerület, mert többen nyertek kettős mandátumot; de az ellenzékiek közül *senki*, ha csak Vadnay Andor a kecskeméti pótválasztáson nem kapja meg második mandátumát.

Az ellenzékétől különben nem ügyetlen taktika volt, hogy ugyanazon személyek nem igyekeztek több helyen mandátumot szerezni, mert gyakran ismétlődött a békésesabaj eset, hogy a pótválasztásnál a már kivitt kerület más párti képviselőt választott épen a személyi tekintetek felülkerekedése miatt. Most is Baross Gábor erősen félti kerületét az antiszemitáktól, a győrit a függetlenségiektől.

Az ellenzék kiválóbbjai közül is többen ugyancsak kirekedtek. Gömöri Szontagh Pál, Bittó István, Pázmándy Dénes, Odeschalchy Arthur, Eötvös Károly, Dell Adam iRezső, Mezei Ernő, várhatnaka jövő országgyűlésig. Tagadhatatlan, hogy ők fölülte állnak a megválasztott képviselők egész légiójának és ellenfeleik is kénytelenek beismerni, hogy kimaradásuk veszteség. Az ő bukásuk mutatja, hogy nálunk immár senkinek sem biztosíthat kerületet az előkelőbb szerep, melyet a közéletben vitt, mert növekedett azok száma, kik közt a népnek válogatni lehet.

Igaz, hogy ez a választás néha igen furcsa izlésre mu-

tat. De nálunk még nem a politikai elvek és egyéniségek iránti rokon- vagy ellenszenv dönt, de főleg a helyi viszonyok és oly eszközök, melyeknek alkalmazását a büntetőtörvény tiltja, bár rendelkezéseit senkisem foganatosítja.

A különböző kerületekben történt visszaélések a nyilatkozatok egész sorozatát idézték elő. Kaas Ivor elbeszélte, hogy buktatták meg őt vesztegetésekkel, hatalmaskodásokkal és csalásokkal a kormánypártiak, Szemere Attila erre replikázott, hogy buktatta meg őt a szélsőbal ugyanezen eszközökkel, hozzátevé még a *gyujtogatást*. Pázmándy Dénes és Dell' Adami Rezső is heves kiáltványokban tárták fel sérelmeiket.

E panaszok, bármily furcsa impreszsiót is tegyen némelyikük azzal, hogy személyi sérelmét országos jelleggel ruházza fel, annyi bizonyos, hogy vannak köztük jogosultak, főképp azok, melyek a választási elnökökre vonatkoznak. Nincs nagyobb megsértése a törvény szellemének és a választás szabadságának, mintha a választási elnök megszegve esküjét, melylyel magát szigorú pártatlanságra kötelezte, egy párt érdekében jogtalanságokat követ el, melyek lázítók.

E sérelmekre orvoslást a kormánypárt azon ténye után, hogy a választások érvényének a kuria általi elbirálását rendelő törvényjavaslatot elvetette, semmikép sem várhatni. Ha valakinek legkisebb kételye volna ebben, annak elég lesz a kormányelnök válaszára utalnunk, melyet Horánszky Nándor interpellációjára adott és melyben elsorolja azokat a törvénytelen, de általa érvényre emelt fogásokat, melyekkel a törvényt mindenkor kijátszani lehet.

Ha lesz a nemzetnek valaha kormánya, mely a nép hamisítatlan akarataira állapítja uralmát és mely előtt szentebbek lesznek a becsület és a törvény követelményei, mint a hatalomvágy oportunitizmusa, az nyugodtan fogja a kuriára bizni a választások érvényének elbirálását.

A nép csak ott nem hagyta magát megvesztegetni, a hol antiszemita képviselő melletti vagy filozemita elleni küzdelem forgott kérdésben. Ezért lettek meg csaknem kivétel nélkül az antiszemita jelöltek és buktak meg az országgyűlés legjelesebb filozemitái.

Ez annak a jele, hogy a mai pártviszonyok annyira egészségtelenek és természetellenesek, hogy a nép többé politikai párteszmékért lelkesülni nem tud. Növeli azt az elemet, mely csupán a rombolás művét hajthatja végre. A nép reformot kíván, de ezt más párt, mint az antiszemita, nem vevén programjába, más párt őt nem lelkesíti. Az antiszemitikus mozgalomban nem annyira a fajgyűlölet nyilatkozik, mint a reakció a gyorsan és megfontolatlanul végrehajtott szabadelvű reformok ellen, melyek számára a mi viszonyaink még megérlelve nem voltak.

Az új országgyűlés legfontosabb feladata volna szociális kórjelenségeinket felismerve, azokat gyökerestől orvosolni. De nem remélhető, hogy teljesítené. Ehelyett fog minden a régi módon menni, mignem oly válság következik be, mely mindenkép végzetes lehet.

Trefort beszéde.

A simulékony miniszternek, ki époly hive tud lenni a Tisza-kormányának, mint volt a Deákpártnak és volna minden elképzelhető uralomnak, az oporturizmus e nagymesterének pozsonyi beszéde sok figyelemreméltót foglal magában. Igazat csupán a felsőházi kérdésben kimondott *általános* elvének adhatunk, de már a *részletek*, melyek szerint ő a reformot kívánja, egészen mások, mint melyeket e lapok hasábjain többször hangsúlyoztunk és czélszerűnek bizonyítottunk. Amit az inkompatibilitási törvény eltörléséről mond, azt erkölcstelenségben, a leplezetlen hatalmi vágy nyers cinizmusában csupán a kormányelnök válasza közelíti meg, melyet Horánszky interpellációjára adott.

Az antiguvernementális klerikalizmusról mondottak pedig leplezni óhajtott, de azért bizton kivehető izgatást foglalnak a klerus ellen, *valóságos feltételes harczizenetet*. Nem hisszük, hogy ennek eredménye egyéb lehessen, mint hogy a klerus felismerje, mennyire nem érdemli meg a jelenlegi kormány az ő támogatását. A felhívás, melylyel a beszéd végződik nagyképu üres frázis.

Im a beszéd érdekesebb részletei:

Az antiguvernementális klerikalizmus, mely hála az égnek, nem az országban, csakis egyes választókerületekben mutatkozott, sajátságos jelenség. Ellenzéki velleit-e, vagy felekezeti reakció, vagy törekvés új vívmányok után az állam rovására. ezt elemezni nem akarom, de tekintve Magyarország viszonyait, népünk hajlamait, a mérvadó személyiségek kedélyi diszpozícióit s felfogásait: erősen hiszem, hogy ma nálunk a katolika egyház jogos igényeit a modern állam jogaival összhangzásba lehet hozni és tartani, s szeretem hinni, hogy e reményben csalatkozni nem is fogok. A harcz az egyház s az állam közt Magyarországon mind a két félre igen ominozussá válnék. Most azonban oly aktuális dolgokról is kell szólanom, melyek az országgyűlés munkásságát, a mint hiszem, már az első ülészakban le fogják kötni. Ide tartozik az országgyűlési cyclus meghosszabítása háromról hat évre. Minden harmadik évben az országot egy általános választás izgalmainak s költségeinek kitenni nem szabad. A mostani állapot öszszes társadalmi erőnk rovására történik. Demoralizálva népünket, fejleszt a legrosszabb szenvedélyeket. Nem volna-e szükséges magát a választási törvényt is revideálni. Nem akarom én a választási kvalifikációt megszorítani; de igenis kívánatosnak találnám a választási jog gyakorlataival szokásossá vált visszaéléseket megszüntetni. A második fontos teendő a felsőház reformja. Én nem az események pressziója alatt állok e kérdésben; én ez ügyről nem régen irtam és szóltam — feljogosítva érzem magamat ez alkalommal is szólani. A felsőház szükséges és oly dolog, a melyről el lehet mondani, ha nem volna, azt Magyarország érdekében fel kellene találni. Nekünk nemcsak felsőházra, de épen aristokratikus felsőházra van szükségünk. Épen azért keresztül kell vinnünk a reformot, mert a mi felsőházunk még az arisztokraczia szempontjából sem üti meg a mértéket. Az egész egy borzasztó anakronizmus, melylyel végre is minden korszerű fejlődést meg lehetne gátolni. A mi felsőházunkban idegenek ülnek, kiket semmi érdek vagy kötelesség a házhoz nem köt; s ülnek ott oly emberek, kik semminemü társadalmi erőt nem képviselnek, maga a czim vagy név, mely olykor szinte meglehetősen obskurus, nem adhat jogot arra, hogy valaki a felsőházban ülhessen. Én, a mint mondám, nemcsak az országnak

de magának az arisztokracziának érdekében is követelem a felsőház reformját. Nem akarom érintetlenül hagyni még egy törvényünket, mely ma még, a mint én a nézeteket ismerem, nem fog revideáltatni, de igenis az idő azt meg fogja szüntetni: az inkompatibilitási törvényt. A parlamenti rendszer természete szerint a törvényhozás s az adminisztráció közt szerves összeköttetésnek kell lenni, s mi kizárjuk összes tisztviselőinket, összes bíráinkat a parlamentből? Nem függetlenek, mondják. De vajjon azok, kik a miniszterek zaklatása vagy protekciója által ezeket keresnek vagy a legkényelmesebb helyzetekhez juthatnak, azok függetlenek-e? Mondják azt is, hogy a tisztviselőket foglalatosságuk akadályoztatja a parlamenti funkciók teljesítésében. De nem áll-e ez a tanárookra nézve is szintoly mértékben? Az inkompatibilitási törvény, a hol ily következetlen s logikátlan, tisztán bizonyos ellenzéki velleitások szüleménye. Én azt eltörlendőnek vélem. Ha körültekintek, a magyar államnak nem egy ellenséget látom e világon s ha a társadalmi viszonyokat fontolóra veszem, még komolyabb bajokat látok. A szoczializmus vagy bármi nevet adjunk e jelenségnek, vakmerően emeli fejét; veszélyezteteti első sorban az egyházakat, fenyegeti az arisztokracziát s végre mindenkit, kinek vagyona s állása van a társadalomban. S ezen külön tényezők a helyett hogy kezet fognának a közös ellenség ledöntésére, tizedrendü kérdések miatt verekednek magok közt. Nem sajnálatra méltó vakság-e ez?

Politikai hírek.

Hazánk. A választások lezajlottak, de bizonyára emlékezetesek maradnak az eszközök, melyeket alkalmazásba vettek, mert ép úgy nem válogattak bennük, mint háboru idejében, mikor minden meg van engedve. Ha a legfelsőbb törvényszék verifikálná a választásokat, a képviselőknek legalább a fele szigorú választási törvény áldozatául esnék. Hallatlan pressziókat gyakoroltak a pártok különbség nélkül. És mi az eredmény? Az, hogy a pártok viszonya egymáshoz alig változott. A kormánypárt ép oly erős, mint a múlt országgyűlésen, a mérsékelt ellenzék és a függetlenségi párt vesztett néhány kerületet az antiszemiták javára és a legnagyobb változás a nemzetiségi képviselők pártjában történt. A szászok feladták eddigi izolált helyzetüket és egyik vagy másik párthoz csatlakoztak: ugyanazt tették a szerbek. A hirhedt omládinától annyira tartózkodtak, hogy még *Polit* sem választatott meg. A románoknál is megszűnt a régi gyűlölség. Néhányan a magyar pártokhoz csatlakoztak, csak Erdélyben maradtak még passzivek. A pánszlávoknak már rég nyoma veszett és a magyar állameszme észrevehetőleg szűrdült az ország minden részében. A függetlenségi pártban is változás történt az évek folyamán. Már nem perhorreszkálja oly hevesen a kiegyezést és nagyobbára az önálló vámterület álláspontjára vezet vissza. Sajátságos jellege a magyar országgyűlésnek a *lelkész képviselők* nagy tömege Egyetlen parlamentben sincs a klerus úgy képviselve, mint a mienkben. Olasz-, Német és Angolország és az Egyesült-Államokban nincs papképviselő, Franciaországban és Belgiumban csak szórványosan fordulnak elő, egyedül nálunk jelennek meg nagyobb számban és csatlakoznak a különböző pártokhoz. *A magyar klerus nem különíti el magát a nemzeti élettől.* — Még egyet a megejtett választások alkalmából. Bátran föltehető, hogy az idej választások 3—4 millió forintba kerültek. Egy választás törvényes költségei is átlag 2—3

ezer frtra rugnak. E törvényes költségek: párttollak és zászlók, nyomtatványok és főleg a fuvarberek, melyeket távol lakó választókért fizetni kell. A törvénytelen költségek tizszeresre rugnak. Mindig attól függ az eredmény, mennyit költhet az ellenjelölt. Periodikus járvány ez, mely a középosztályt megragadja, rendesen számos áldozatot követel, melyeket aztán az uzsorának tulajdonítanak. E járvány ellen csak egy orvosság van: a választások czerifikálását a kuriához utasítani. De ettől ugylátszik minden párt fél és valószínű, hogy az országgyűlésnek is évi tartamra való meghosszabbításához fognak nyulni, mint palliativ eszközöz. Körülbelül oly intézkedés, mint a korcsmai hitel korlátozása. A jövő fogja megmutatni, hogy nem a legjobb eszköz.

Megválasztott képviselők.

Szabadelvűpártiak.

1. *Beksics* Gusztáv, Sepsziszentgyörgy.
2. *Szlávy* Olivér, Biharmegye, Élesd.
3. *Fáy* László, Gömör- és Kis-Hontmegye, Rimaszombat.
4. *Andrássy* Manó gróf, Gömör- és Kis-Hontmegye, Rozsnyó.
5. *Hámos* László, Gömör- és Kis-Hontmegye, Jolsva.
6. *Bánffy* Dániel báró, Szolnok-Dobokamegye, Nagy-Iklód.
7. *Matuska* Péter, Liptómege, Liptó-Szt.-Miklós.
8. *Bende* Imre, Ujvidék.
9. *Bornemissza* Ádám, Sárosmege, Bártfa.
10. *Berzeviczy* Albert, Sárosmege, Eperjes.
11. *Róth* Pál, Szolnok-Dobokamegye, Deés.
12. *Bethlen* Ödön gr., Szolnok-Dobokamegye, Bethlen.
13. *Rosszival* István, Pozsonyamege, Stomfa-Malaczká.
14. *Zeyk* Dániel, Alsó-Fehérmegye, Alvincz.
15. *Plachy* Tamás, Nógrádmegye, Szirák.
16. *Odescalchy* Gyula, Nyitrámege, N.-Tapolcsány.
17. *Hegedüs* Sándor, Abrudbánya.
18. *Gromon* Dezső, Bácsmege, Tovarisoa.
19. *Lukács* László, Alsó-Fehérmegye, Magyar-Igen.
20. *Dárday* Sándor, Nagy-Enyed.
21. *Dániel* Márton, Erzsébetváros.
22. *Krajcsik* Ferencz, Nyitrámege, Privigyé.
23. *Kubinyi* Árpád, Árvamege, Alsó-Kubin.
24. *Porubszky* Jenő, Árvamege, Bobró.
25. *Péchy* Tamás, Abauj-Tornamege, Szikszó.
26. *Perényi* Péter báró, Szatmármegye, Máté-Szalka.
27. *Kapisztory* Ferencz, Nyitrámege, Érsekujvár.
28. *Lukács* Béla, Gyulafehérvár.
29. *Teleki* Géza gróf, Szatmármegye, Nagy-Somkut.
30. *Teleszky* István, Ugocsamege, Nagy-Szóllós.
31. *Lipornitzky* Sándor, Biharmegye, Tenke.
32. *Prileszky* Tádé, Pozsonyamege, Szt.-János.
33. *Szereday* Aladár, Hunyadmegye, Dobra.
34. *Gyengö* László, Ugocsamege, Halmi.
35. *Rakovszky* György, Abauj-Tornamege, Galgócz-Bogdány.
36. *Szatmáry* Miklós, Abauj-Tornamege, Göncz.
37. *Pauler* Tivadar, Budapest I. ker.
38. *Darányi* Ignác, » II. ker.
39. *Országh* Sándor, » III. ker.
40. *Wahrmann* Mór, » V. ker.
41. *Tisza* Kálmán, Nagyvárad.
42. *Vay* Elemér báró, Borsodmege, Szirma-Bessenyő.
43. *Bohus* László, Aradmegye, Világos.
44. *Podmaniczky* Frigyes báró, Bácsmege, Ó-Kanizsa.
45. Dr. *Amon* Ede, Körmöczbánya.
46. *Kiss* Lajos, Debreczen II. ker.
47. *Pulay* Kornél, Komárom.
48. *Kazy* János, Barsmege, Ujbánya.
49. *Vádnai* Károly, Miskolcz I. ker.
50. *Kőrösy* Sándor, Debreczen III. ker.
51. *Tischler* Vincze, Abauj-Tornamege, Szepsi.
52. *Matkovics* Sándor, Budapest VII. ker.
53. *Antal* Gyula, Pécs.
54. *Kardos* Kálmán, Baranyamege, Pécsvárad.
55. *Zsámbokréthy* József, Zsámbokrét.
56. *Huszár* Károly br., Torda-Aranyosmege, Maros-Ludas.
57. *Szalay* Ödön, Bazin.
58. *Horváth* Gyula, Balavár.
59. *Béles* János, Radna.
60. *Mandel* Pál, Nyirbátor.
61. *Emich* Gusztáv, Szászváros.
62. *Török* Zoltán, Losoncz.
63. *Dániel* Ernő, Pancsova.
64. *Beöthy* Algernon, Biharmegye, Ugra.
65. *Nyáry* Béla, Hontmege, Ipolyságh.
66. *Dacsó*, Hontmege, Németi.
67. *Szontágh* Pál, Nógrádm., Balassa-Gyarmat.
68. *Kégl* György, Fehérm., Csákvár.
69. *Kissovits* József, Veszprém.
70. *Bárczay* Ödön, Abauj-Tornam., Nagyida.
71. *Román* Sándor, Biharm. Cseke.
72. *Jánossy* János, Nyitrámege, Vágbecse.
73. *Balázs* Máté, Aradmegye, Borosjenő.
74. *Uzovits* Pál, Nyitrámege, Galgócz.
75. *Jókai* Mór, Háromszék, Ilyefalva.
76. *Ferencz* József, Torda-Aranyosmege, Toroczkó.
77. *Szakáll* Ferencz, Nógrádmegye, Fülel.
78. *Latkóczy* Imre, Nyitra.
79. *Domahidy* István, Szatmárm., Csenger.
80. *Bay* Barnabás, Borsodmege, Csáth.
81. *Simó* Lajos, Szolnok-Dobokamege, Nagy-Ilonda.
82. *Szögyény* Emil, Szabolcsmege, Bodgány.
83. *Busbach* Péter, Budapest VI. ker.
84. *Kemény* Gábor báró, Budapest IX. ker.
85. *Nadányi* Miklós, Biharmegye, Báránd.
86. *Bubics* Zsigmond, Sopronmege, Nagybarom.
87. *Pallavicini* örgróf, Csongrád, Szegvár.
88. *Kemény* Endre, Alsó-Fehérmegye, Maros-Ujvár.
89. *Döry* Dénes, Tolnamege, Bonyhád.
90. *Hegedüs* József, Szatmármegye, Nagy-Károly.
91. *Szunyog* Szabolcs, Biharmegye, Hosszupályi.
92. *Stoll* Károly, Nagy-Bánya.
93. *Szatmáry* György Déva.
94. *Teleki* Domokos, Magyar-Lápos.
95. *Kajuch* József, Rózsahegy.
96. *Gaal* Jenő, Felvincz.
97. *Popovics* Vazul, Bácsmege, Ó-Becse.
98. *Török* József, Ungmege, Ungvár.
99. *Dégen* Gusztáv, Sopronmege, Kis-Márton.
100. *Fodor* József, Nyitram., Szakolca.
101. *Uzovics* Pál, Nyitram., Galgócz.
102. *Zathureczky* György, Háromszék., Nagy-Ajta.
103. *Halassi* Gyula, Besztercebánya.
104. *Lehoczky* Egyed, Zólyomm., Breznóbánya.
105. *Mara* Lőrincz, Hunyadmegye, Hátszeg.
106. *Hunyady* László gr., Barsm. Léva.
107. *Csernátóny* Lajos, Fiume.
108. *Latinovics* János, Bácsm., Rigyitza.
109. *V. Korách* László, Szatmárm., Krassó.
110. *Tisza* Lajos, Kis-Küküllő., Dicső-Szt-Márton.
111. *Baranyi* Ödön, Biharm., Margitta.
112. *Pogány* Károly, Hunyadm. Vajda-Hunyad.
113. *Gajzágó* Ferencz, Szamosujvár.
114. *Gáll* József, Temesm. Rékás.
115. *Szechenyi* Jenő, Bácsm., Keryaja.
116. *Vargics* Imre, Temesm., Rittberg.
117. *Hieronymi* Károly, Torontálm., Zsombolya.
118. *Kardosonyi* Aladár gróf, Torontálm., Béga-Szt-György.
119. *Harkányi* Károly, Ungm., Nagy-Berezna.
120. *Chorin* Ferencz, Szatmárm. Aranyos Medgyes.
121. *Dániel* Pál, Torontálm., Zichyfalva.
122. *Kiss* Pál, Zólyomm., Korpona.
123. *Krdlitz* Béla, Temesm., Orczifalva.
124. *Rác* Athanáz, Temesm., Kis-Becskek.
125. *Szab* Károly, Torontálm., Török-Kanizsa.
126. *Mihálovics* János, Fehértemplom.
127. *Csávrossy* Béla, Torontálm., Párdány.
128. *Szaboljevits* Mihály, N. Kikinda.
129. *Izakovics* Milán, Torontálm., Uzdin.
130. *Gödl* Károly, Torontálm., Bánát-Komlós.
131. *Rónay* János, Torontálm., N.-Szt.-Miklós.
132. *Baics* Miklós, Temesm., Moravicza.
133. *Lázár* Ernő, Temesm., Hidegkut.
134. *Véghsö* Gellért, Biharm., Belényes.
135. *Wodianer* Béla, Csákova.
136. *Rostaházy* Kálmán, Komárommege, Tata.
137. *Wasmer* Adolf báró, Csanádm., Battonya.
138. *Kuncz* Adolf, Vasm., Szombathely.
139. *Széchenyi* Pál, Kaposvár.
140. *Szöll* Kálmán, Vasm., Kőszeg.
141. *Ifj. Ordódy* Pál, Komárom., Udvard.
142. *Horváth* Géza, Esztergomm. Dorogh.
143. *Láng* Lajos, Pápa.

144. *Apáthy* István, Zalam. Letenye.
145. *Szilágyi* Virgil, Székely-Udvarhely.
146. *Szögyényi-Marich* Géza, Székesfehérvár.
147. *Nappel* Ferencz, Pestm. Abony.
148. *Éber* Nándor, Szebenm. Szászsebes.
149. *Tibád* Antal, Udvarhelym. Székely-Udvarhely
150. *Biasini* Domokos, Oláhfalu.
151. *Boross* Bálint, Szatmár-Németi.
152. *Stojacskovics* Sándor, Versecz.
153. *Hazay* Ernő, Esztergomm. Köbölkut.
154. *Földváry* Miklós, Pestm. Ráczeke.
155. *Gajáry* Ödön, Pestm., Dunapataj.
156. *Széchenyi* Tivadar gróf, Vasm., Muraszombat.
157. *Daniel* Gábor, Udvarhelym., Oklánd.
158. *Zsilinszky* Mihály, B.-Csaba.
159. *Szitányi* Bernát, Trencsénm., Vág-Besztercze.
160. *Bossányi* László, Pestm., Gödöllő.
161. *Just* György, Turóczm., Sztubnya.
162. *Cselkó* Ignác, Trencsm., Zsolna.
163. *Literáty* Ödön, Beregm., Munkács.
164. *Krausz* Lajos, Pestm., Szt.-Endre.
165. *Molnár* Viktor, Zemplénm., S.-A -Ujhely.
166. *Andrássy* Tivadar gr., Zemplénm., Terebes.
167. *Szirmai* Pál, Zemplénm., Homonna.
168. *Rakovszky* István, Turóczm., Szucsán.
169. *Bánffy* Béla gr., Kolozsm., Bánffy-Hunyad.
170. *Rakovszky* Géza, Trencsénm., Trencsén.
171. *Baross* Gábor, Trencsénm., Illava.
172. *Máday* Lajos, Trencsénm., Csacza.
173. *Harkányi* Frigyes, Krassó-Szörénym., Facset
174. *Zsigmond* Vilmos, Selmezbánya.
175. *Urbanovszky* Ernő, Trencsénm., Bittse.
176. *Csáky* László gróf, Trencsénm., Kisutca-Ujhely-Varzin.
177. *Várady* Gábor, Mármarosm., Técső.
178. *Latinovits* Gábor, Baja.
179. *Szapáry* Gyula gróf, Török-Szent-Miklós,
180. *Kricsfalusy* Vilmos, Mármarosm., Huszt.
181. *Elekes* György, Teke.
182. Ifj. *Lónyai* Sándor, Beregm., kászonyi ker.
183. *Zalay* István, Mád.
184. *Baross* Gábor, Győr.
185. *Sebő* Imre, Győrsziget.
186. *Jókai* Mór, Kassa.
187. *Bárczay* Gyula, Szolnok.
188. *Tisza* Lajos, Szeged. I. ker.
189. *Lészay* Lajos, Kolozsm., Gyalu.
190. *Cziplé* Zsigmond, Mármarosm., Sugatag.
191. *Andaházy* Pál, Trencsénm., Baán.
192. *Boer* Antal, Fogaras,
193. *Ullman* Sándor, Fogarasm., Alsóárpás.
194. *Szirmai* Ödön, Zemplénm., O-Liszka.
195. *Tisza* László, Krassó-Szörénym., Bogsány.
196. *Bissingen* Ernő gr., Krassó-Szörénym., Lugos.
197. *Szerb* György, Krassó Szörénym., Zorlencz.
198. *Szilágyi* István, Mármarosm., Ökörmező.
199. *Gulácsy* Dezső, Beregszász.
200. *Abonyi* Emil, Beregm., Nagy Bereg.
201. *Urányi* Imre, Mármaros-Sziget.
202. *Dobránszky* Péter, Gyergyó-Szent-Miklós.
203. *Batthyányi* László gr., Gyöngyös.
204. *Wodianer* Albert br., Krassó-Szörénym., Oravicza.
205. *Hegedüs* Sándor, Kolozsvár, I. ker.
206. *Sigmond* Dezső, Kolozsvár, II. ker.
207. *Bálint* József, Nyárad-Szereda.
208. *Neményi* Ambrus, Szilágy-Cseh.
209. *Lőrinczi* György, Zilah.

Függetlenségi pártiak.

1. *Lukács* Gyula, Biharmegye, Nagyszalonta.
2. *Berzeviczy* Irnák, Borsodm., Edelény.
3. *Bornemissza* István, Gömörm., Rimaszecs.
4. *Hevessy* Benke, Gömörm., Tornallya.
5. *Izsák* Dezső, Szatmármege, Fehér-Gyarmat.
6. *Meszlény* Lajos, Fehérmegye, Bodaik.
7. Dr. *Farkas* Balázs, Szabolcsm., Kis-Várda.
8. *Halvax* József, Tolnamege, Paks.
9. *Ferenczy* Miklós, Torda-Aranyosm., Torda.
10. *Boda* Vilmos, Tolnamege, Szegszárd.
11. *Pappszász* Károly, Abauj-Tornamege, Szin.
12. *Högyes* Károly, Hajdumegye, Szoboszló.
13. *Kállay* János, Szabolcsm., Nagy-Kálló.
14. *Jeszenszky* Ferencz, Baranyamege, Szt.-Lőrincz.

15. *Tóth* Antal, Sopronm., Csorna.
16. *Lükő* Géza, Abauj-Tornamege, Görgő
17. *Thaly* Kálmán, Debreczen I. ker.
18. *Lits* Gyula, Fejérmegye, Vaál.
19. *Havivár* Dani, Szarvas.
20. *Orbán* Balázs, Biharmegye, B.-Ujfala.
21. *Nagy* Ferencz, Baranyam., Szalonta.
22. *Olay* Lajos, Siklós.
23. *Anyos* Tivadar, Veszprém, Zircz.
24. *Patrich* Ferencz, Tolnam., Kölesd.
25. *Majthényi* Ádám, Borsodm., Mezőkeresztes.
26. Ifj. *Matkovics* Tivadar, Veszprém., Énying.
27. *Rigó* Ferencz, Biharmegye, Bihar.
28. *Győrffy* Géza, Veszprém. Nagy-Vázsony.
29. *Ényedy* Lukács, Csanádmegye, Tápé.
30. *Madarász* József, Fehérm. Sárkeresztur.
31. *Prónay* Gábor báró, Hevesm., Gyöngyös-Pata.
32. *Olay* Szilárd, Bácsm., Bács-Almás.
33. *Unger* Alajos, Zalamege, Keszthely.
34. *Békássy* Gyula, Vasmege, Kis-Czell.
35. *Fornszek* Sándor, Somogym. Szigetvár.
36. *Papp* Elek, Hajdum. Nádudvar.
37. *Micsky* Lajos, Komáromm. N.-Igmánd.
38. *Becker* János, Csanádm. Nagy-Lak.
39. *Justh* Gyula, Makó.
40. *Gruber* János, Somogym. Szil.
41. *Kiss* Albert, Biharm. Székelyhid.
42. *Tulok* Benő, Vasm. Sárvár.
43. *Almássy* Sándor, Hevesm. fügedi k.
44. *Szalay* Imre, Somosm. Lengyeltót.
45. *Pappszász* György, Hevesm. Poroszló.
46. *Gräf* József, Vasm. Németujvár
47. *Madarász* Jenő, Komáromm. Ócsa.
48. *Farkas* Dávid, Zalamege, Eala-Egerszeg.
49. *Miklós* György, Somogym. Tab.
50. *Ugron* Gábor, Udvarhelym. Székely-Keresztur.
51. *Szabó* Endre, Ungm., Nagy-Kapos.
52. Somogyi Gyula, Nyiregyháza.
53. *Gulácsi* Gyula, Pestm. Duna-Vecse.
54. *Szederkényi* Náodor, Eger.
55. *Kovács* Károly, Háromszékm. Kovászna.
56. *Gál* Péter, Pestm., Duna-Keczel.
57. *Sárközy* Aurél, Jász-Nagykun-Szolnokm., Karczag.
58. *Irányi* Dániel, Békés.
59. *Halász* Zsigmond, Pestm., Alsó-Dabas.
60. *Hoitsy* Pál, Békésmegye, Gyoma.
61. *Haller* Rezső, Kolozsm., Kolozs.
62. *Herman* Ottó, Szeged, II. ker.
63. *Ugron* Ákos, Kézdi-Vásárhely.
64. *Tóth* Ernő, Kun-Szt-Márton.
65. *Tassy* Géza, Jákóhalma.
66. *Bartha* Miklós, Csikszereda.
67. *Törs* Kálmán, Szentes.

Mérsékelt ellenzékiek.

1. *Deutsch* Lipót Mohács.
2. *Ketzer* Miklós, Sárosm. Zboró.
3. *Szentiványi* Árpád, Gömörm. Kövi.
4. *Hodossy* Imre, Sárosm. Kis-Szeben.
5. *Huszár* István, Nógrádm. Nógrád.
6. *Pongrácz* Adolf gróf, Nyitram. Szécsény.
7. *Pulszky* Ágost, Nógrádm. Szécsény.
8. *Leskó* István, Sárosm. Héthárs.
9. *Horváth* Lajos, Miskolcz II. ker.
10. *Tomcsányi* László, Ungm. Szobráncz.
11. *Eszterházy* Andor gróf, Fehérmegye, Rác-Almás.
12. *Horánszky* Nándor, Esztergom.
13. *Nagy* István, Sopronm., Lövő.
14. *Szily* László, Baranyam. Dárda.
15. *Botlik* Lajos, Borsodm. Mezőkövesd.
16. *Sághy* Gyula, Pozsonym. Dunaszerdahely.
17. *Feuyvessy* Ferencz, Veszprém. Ugod.
18. *Szilágyi* Dezső, Budapest VIII. ker.
19. *Wenckheim* Frigyes, Aradm. Kisjenő.
20. *Gál* Jenő, Aradm. Pécska.
21. *Bittó* Béni, Pozsonym. Somorja.
22. *Károlyi* Sándor, Sopronm. Eszterháza.
23. *Kinsky* Jenő gróf, Sopronm. Kis-Márton.
24. *Ábrányi* Kornél, Borsodm. Dédesd.
25. *Szemző* Gyula, Bácsm., Apatin.
26. *Pantocsek* Rezső, Pozsonym. Nagyszombat.
27. *Ivány* Béla, Hevesm. Pétervásár.
28. *Grünwald* Béla, Zólyomm. Szliács.

29. *Jakabffy* István, Hontm. Szalka.
30. *Ernusz* Kelemen, Vasm. Felső-Eőr.
31. *Hevessi* Bertalan, Bácsm. Hódság.
32. *Fröhlich* Gusztáv, Temesm. Uj-Arad.
33. *Desseffy* Kálmán, Sárosm. Girált.
34. *Veszter* Imre, Zalam. Alsó-Lendva.
35. *Beöthy* Ákos, Veszprémm. Somlyó-Vásárhely.
36. *Abrahámffy* Gyula, Pozsonym. Galántha.
37. *Bessnyei* Ernő, Zalam. Szt.-Gróth.
38. *Apponyi* Albert gróf, Jászberény.
39. *Lipthay* Béla br., Torontálm. Lovrin.
40. *Hertelendy* Ferencz, Somogym. Marczali.
41. *Zselenszky* Róbert gróf, Uj-Sze tanna.
42. *Inkey* László, Zalam. N.-Kanizsa.
43. *Szathmáry* László, Hevesm. KáPolna.
44. *Lázár* Mihály, Háromszékm. Kézdivásárhely.
45. *Molnár* Antal, Zalam. Csáktornya.
46. *Mártonffy* Károly, Zombor.
47. *Gullner* Gyula, Pestm., Moñor.
48. *Bethlen* Gergely, gr., Szék.
49. Dr. *Berger* Ignác, Zalam., Baksa.
50. *Goda* Béla, Györmegye, Téth.
51. *Balogh* Géza, Zemplénmegye, N.-Mihály.
52. *Potoczky* Dezső, Zemplénm., Megyaszó.
53. *Gyapay* Dénes, Györm., Peér.
54. *Mihályi* Péter, Felső-Vissó.
55. *Teleky* Samu gr., Gernyeszeg.
56. *Tolnay* Gábor, Ákosfalva.
57. *Kovács* Albert, Maros-Tordamegye, marosvásárhelyi kerület.
58. *Farkas* Elek, Nagykőrös.
59. *Károlyi* Sándor, Tasnád.
60. *Siskovich* Tamás, Baranyam., Sásd.

Antiszemiták.

1. *Onody* Géza, H.-Nánás.
2. *Andréánszky* Gábor báró, Pinczehely.
3. *Csuzy* Pál, Szakes.
4. *Ráth* Ferencz, Pozsonym. Szempcz.
5. *Margittay* Gyula, H.-Böszörmény.
6. *Zimándy* Ignác, Szenicz.
7. Dr. *Komlóssy* Fereucz, Nyitra m. Verb.
8. *Csatár* Zsigmond, Csongrád.
9. *Szalay* Károly, Curgó.
10. *Vadnai* Andor, Zalam. Tapolcza.
11. *Istóczy* Győző, Vasm. Rum.
12. *Verhovay* Gyula, Czegléd.
13. *Rác* Géza, Pestm. Fülöpszállás.
14. *Veres* József, Orosháza.
15. *Simonyi* Iván, Magyar-Óvár.
16. *Nendtwich* Károly, Zurány.

Nemzetiségiek.

1. *Gurbán* Konstantin, Aradmegye, Józásahely.
2. *Wolf* Károly, N.-Szeben.
3. *Kästner* Henrik, N.-Szeben.
4. *Tratia* Péter, Hunyadm., Körösbánya.
5. *Dimitrievics* Milos, Bácsm., Kulpin.
6. *Zay* Adolf Brassó I. ker.
7. *Teutsch* Traugott, Brassó II. ker.
8. *Steinacker* Ödön, Szebenmegye, Nagy-Disznód.
9. *Dörr* Soma Szebenmegye, Ujegyház.
10. *Gull* József Szebenmegye, Kereszténysziget.
11. *Kaiser* János, Brassóm., Hermány.
12. *Imrich* János, Brassóm., Vidombák.
13. *Doda* Traján, Krassó-Szörénym., Karánsebes.
14. *Babesiu* Vincze, Szászka.

Pártonkivüliek.

1. *Pulszky* Ferencz, Bácsmegye, Uj-Verbász.
2. *Zichy* Jenő gróf Budapest IV. ker.
3. *Keglevich* István gróf Barsmegye, Ar.-Maróth.
4. *Horváth* Boldizsár, Temesvár.
5. *Göndöcs* Benedek, Gyula.
6. *Rohonczy* Gedeon, Torontálm., Török-Becse.
7. *Szentkirályi* Albert, Pestmegye, Vác.
8. *Hunyady* László gróf Barsmegye, Léva.

Amerika. A tartománygyűlési választások e hó végén kezdődnek. Ezeken kívül nincs politikai esemény, mely a közvéleményt foglalkoztatná. Érdekes, hogy egy tervezet fuzió a szabadelvű és konservatív földbirtokosok közt nem

jött létre. E fusio állítólag magasabb helyről kezdeményeztetett és miután nem jött létre, konservatív lapok állítása szerint, *az uralkodó ház tagjai is részt fognak venni a választásokban, még pedig a szabadelvűek ellen.*

Németország. *Az államtanács* tagjai végre kinevezettek. A kinevezettek nevei eléggé jellemzik az államtanácsban uralkodó szellemet és igazán figyelemre méltó, hogy egyetlen szabadelvű sem nevezetett ki. — A birodalmi gyűlés elfogadta a baleset ellen biztosító törvényjavaslatot, de nem fogja tárgyalni a tőzsdeadó-javaslatot, mert az üzletvilág oly lármát csapott, hogy *Bismarck* herceg jónak látta egyelőre visszavonni azt, mert most céljai vannak a bankárokkal.

Franciaország. A kamara a *hadsereg reorganizációjával* foglalkozik. Ettől várják a serauche sikerét 1870-ért, legalább erre látszik mutatni *Bert Pál*, *Gambetta* egyik volt intimisának beszéde, melyben a többi közt ezeket mondá:

«Ha Franciaország be akarja bizonyítani, hogy egyetlen jógáról sem mond le és *egyetlen reményét sem adta fel*, művészetet, irodalmat, kereskedelmi és ipari érdekeket mellőzve, *csak nemzeti integritására kell gondolnia.*

Ugy látszik, hogy tengerentuli hódításait is tovább akarja terjeszteni Franciaország, mert a jelek szerint legközelebb *Marokko* ellen fog akcióba lépni. A hatalmak már kezdenek féltékenyek lenni Franciaország a terjeszkedésére, de ez bizonyára nem fogja feltartóztatni a harmadik köztársaságot céljai teljes elérésében.

Angolország. *A konferencia* összeülése most már biztosítva van. Franciaország és Anglia megegyeztek, hogy a konferencia tanácskozásainak tárgyát pusztán csak az egyiptomi angol okkupáció tartamának megállapítása és a nemzetközi ellenőrzés kiterjesztése fogja képezni. E kérdések megoldására a hatalmak képviselői hivatvák. Egy angol lap amaz állítása, hogy Anglia Egyiptom okkupációját a megállapított időn túl is meghosszabbíthatja, ha a nagyhatalmak egyike ahhoz hozzájárul, valótlan. Az okkupáció meghosszabbítására az összes nagyhatalmasságok hozzájárulása szükséges. Franciaország nem tett több követeléseket, mert nem akarta Gladstone helyzetét a parlamentben megnehezíteni. A szuezi csatorna neutralizálása ügyében Franciaország és Anglia közt külön egyezmény jött létre, de Anglia nem óhajtja, hogy e megegyezés a konferencia elé terjesztessék, nehogy annak pénzügyi jellegét elvonják és politikai jelleggel ruházzák fel.

Németalföld. *A trónörökös meghalt* és ezzel a nagy örökösödési per kezdetét veszi. A mostani király, III. Vilmos, ki most 64 éves, első házasságából származott nejével, Zsófia királynővel, III. Napoleon ismeretes barátnéjával két fiut nemzett, az idősebbik négy év előtt halt meg Párisban, az ifjabbik, a jelenlegi trónörökös, bár testalkata nagyon gyenge, kitűnő műveltségű. Mivel az orániai herceg nem nős s nem is akar megnősülni s mert a királynak második házasságából csak egy, most még alig négy éves leánya, Vilhelmina származott, a trónörökösödés — egyenes ágon — nincs még megállapítva. Az oldalági rokonok, kik a trónra esetleg meghivatnának a következők; 1. Zsófia szász-weimari nagyhercegnő, a király nővére. 2. Ennek gyermekei, Károly Ágost herceg és Zsófia hercegnő. 3. Albert porosz herceg, a nem rég meghalt Mária Anna németalföldi hercegnő fia. 4. Mária Wied hercegnő, Frigyes hollandi herceg leánya s ennek gyermekei. 5. Bernát szász-meiningeni trónörökös, kinek neje a német császár egyik unokája. 6. Lujza dán hercegnő, Frigyes hollandi herceg unokája. A három utol-

sónak azonban nem igen sok kilátása van a hollandi trónra, mert a hollandi törvény szerint csak akkor jogérvényes a királyi hercegi házasság, ha a hollandi államok beleegyezését bírják.

Belgium. Az új kormány nem forgatja ugyan fel az államhivatalok személyzetét, de azért mégis elegendő személycsere történik. Több liberális kormányzó önkényt lemondott és lemondásuk elfogadtatott. A belügyminiszter az építés alatt levő iskolák munkálatainak felfüggesztését rendelte el. Egyes községek kijelentették, hogy a fennálló törvényeket csak királyi leirattal lehet felfüggeszteni, nem pedig miniszteri rendelettel. A községek ellentállása azonban nem fog komolyabb jelleget ölteni.

Szerbia. A konfliktus Bulgáriával a hatalmak közvetítése által ki fog egyenlített. Az új királyságnak első komolyabb diplomáciai akciója volt a Bulgária elleni és bizonyára nem rajta mult, hogy jegyzékváltásnál nem történt egyéb.

SZÉPIRODALOM.

A p a i ö r ö k s é g.

— Elbeszélés. —

(5. folytatás.)

IRTA: REVICZKY GYULA.

Tibor is úgy volt vele, mint Anyeginben Lensky;

Hitte, van egy lény, bárha távol,
Kivel hő rokonszenveik
Megegyezők, ki érte lángol,
Bár egymást még nem ismerik.

S most feltalálta azt, ki érte lángolt, bár egymást még nem ismerték. Így vonzódik egymáshoz két delej öntudatlanul, látatlanban is; így babonáztameg Strahl Fridrik gróf Heilbronni Katiczát.

Ápril hónapja nemcsak fecskéket hozott Völgyesdnek hanem két új lakót is: özvegy Bárándynét és leányát, Ágnes. Bárándyné férje tiz évvel ezelőtt halt meg. Sok éven át uradalmi jószágigazgató volt s özvegye holtá napjáig tartó tisztességes évdíjat kapott. Férje halála után egy ideig, a míg Ágnes kis leány volt, s hogy magát kellően kibálozhassa, négy évig még azután is a fővárosban lakott, de mikor Ágnes elérte huszadik évét, maga sürgette anyját, vonuljanak el valami csöndes kis helyre; a bálozást, a folytonos szórakozásokat szívéből megunta, a mi pedig a férjhezmenetelt illeti, azt hiszi, falun vagy kis városban se maradnak a lányok pártában; ő már megunta azt a folytonos kirakatban levést. Némely körökben ugyan arról suttogtak, hogy Ágnesnek a fővárosban szerelmi viszonya volt egy szép fiatal emberrel, a ki őt megcsalta s hogy a szép leány most vezekelni jött, a világtól elzárt Völgyesdre; de bizonyosat senki se tudott mondani. Maga Garamyné, Bárándyék régi jó ismerőse sose beszélt Ágnes multjáról, s a kik Völgyesden mint új lakóval megismerkedtek vele, csak annyit mondhattak róla nyugodt lelkiismerettel, hogy szelid, csöndes, ábrándozásra hajló leány.

Tibor az első hetekben Bárándyékát is épügy kerülte, mint Völgyesd más lakóit. Akárhogy sürgette Garamyné, tegyen már egyszer vizitet az új jövevényeknél, meglátja, milyen kedves lány Ágnes, még tán bele is szeret. Tibor válasza mindig az volt, hogy ő ugyse használható társaságban; nem tud ő már se kurizálni, se táncolni. (Garamyné ezért blazírtnak nevezte.) Egy fiatal leányt

mulattatni kell tudni; ő már kitanult ebből; legfőlebb Schoppenhauer filozófiájából tarthatna neki prelekeziókat.

Hej, ha tudta volna Tibor, mi fog vele történni e beszélgetés után harmadnapra.

Ama gyönyörű tavaszi napok egyike volt, melynek hatása a kedélyre egy szép fiatal lány mosolyánál is kellemesebb, melyek a halálosan beteg szívet is úzik a szabadba, az ibolyák és fecskék társaságába. Tibort is kicsalta a melegen hulló napsugár a völgyesdi erdőbe. Jenővel ment oda sétálni czéltalanul, de ellenállhatlan vágytól üzve. Szükségét érezte, hogy kiszellőztesse lelkét. mint a sokáig zárva tartott ruhát. Nótázva, füttyörészve járt a lombozódó fák közt, le-lehajolva egy kékszemű ibolyáért. Jenő pajkosan fulkozott elől, hol eltűnve, hol megint kivillanva a fák közt. Olykor egy sárga rigó fuvólázó hangja rezgett a levegőben, vagy egy kakuk jövendőt, hihetőleg Jenőnek, hosszú életet.

Egy nagy bikkfa alá leheveredett Tibor s egy kis bokrétát kötött szedett ibolyáiból, gomblyukába tűzte, aztán hátára feküdt és a lombsáton keresztül ábrándozva nézte a szeliden kéklő eget.

Jenő valahol madárfészket kutatott s a bujósdi játszó kakukot leste. Tibor egy párszor rá kiáltott, ne menjen messzire, de mikor látta, hogy intelmeinek nincs nagy foganatja, átadta magát merengéseinek, hébe-hóba szagolgatván ibolyacsokrát.

Bizonyos jóleső megbékülést érzett sorsával, a világgal és önmagával. Az élénk zöld lombsáton átvillanó ég szívébe is derűt mosolygott. Érezte, hogy a nagy természetnek ő is egy része s tavaszkor, mikor az egész föld feltámad, virul és mosolyog, a szegény zaklatott emberi szív se lehet szomorú.

Szemeit félig lehunyva dudolni kezdett opera-áriákat. Egyszerre női hangokat hallott közelében. Megzavarodva hirtelen felugrott; de már nem menekülhetett el. Garamyné és Bárándy Ágnes, Jenő által vezetve, alig tiz lépésnyi távolból közeledtek feléje.

Tibor ügyetlenül meghajtotta magát s ép ily ügyetlen mozdulattal nyult a földön maradt kalapja után. Garamyné bemutatta őt Ágnesnek (ujabb ügyetlen meghajtás) s pironkodva mondta neki, hogy ilyenkor még veszedelmes a fűvön heverni. Az ember könnyen meghül és tüdőgyuladást kap. Ágnes udvarias szemrehányással vonta Tibort kérdőre, mért nem látogatta őket még meg Jenővel. Majd ehhez fordulva, érte őt, hívja el már egyszer Tibor bácsit. Jenő azonban egész indiszkrétül szemébe mondta Tibornak, hogy nem akar menni sehová, bármennyire hívja is.

Tibor hebegett valamit, hogy majd legközelebb tiszteletét teszi, azután, minthogy a két nő megindult, Garamynéhoz csatlakozott, (az Ágnes oldalán nem mert menni) míg Jenőt Ágnes fogta kézen s incselkedett vele, hogy szedjen neki ibolyát. Lám, mily szép csokrot kötött magának Tibor bácsi.

Ez kivette gomblyukából az ibolyacsokrot, de bármennyire szerette volna átadni Ágnesnek, nem volt hozzá elég bátorsága. Hogy mégis tegyen és mondjon valamit, Garamyné felé nyujtotta, a ki azonban nem akarta elfogadni.

— Hallja, Tibor, maga szép fiatal ember! Mit csináljak én az ön ibolyáival? Nem hallotta, mennyire vágyódik utánuk Ágnes?

— Kérem, elfogadom. előzte meg Tibort Ágnes, mikor látta, mily kínos helyzetbe hozták Garamyné tréfás szavai.

Káprázó szemekkel nyujtotta át Tibor az ibolyacsokrot. Ágnes egy kézszerítással köszönte meg és keblére tüzte.

Ezalatt a kis társaság kiért az országutra s csakhamar elérte Bárándyék lakását. Ágnes még egyszer figyelmeztette Tibort, ne mulassza el őket meglátogatni, aztán, mosolygó fejét még egyszer hátravetve, könnyü léptekkel, mint egy tavaszi tündér besuhant a házba.

Tibor hosszas, csodálkozó tekintetet vetett utána, a mi, úgy látszik, nem kerülte el Garamyné figyelmét sem. Sajátságos tekintetet vetett rá s mint az, a ki akaratlanul valami ügyetlenséget követett el, az nap többé elő se hozta Ágnest. Pedig hogy szeretett volna most Tibor róla beszélni! De ő maga vonakodott megtörni a hallgatás jegét s Garamyné még makacsabbul hallgatott.

Este tanítványával tett kísérletet Tibor. Jenő ugyan édes kevés felvilágosítást adhatott neki Ágnes néniről, de a fiatal szerelmesnek jól esett már az is, ha valakinek az ajkáról az ő édes nevét hallotta elcsendülni. Sajátságos, kéjesen megrázkódtató hatást gyakorolt rá már az első szó, melyet tőle hallott. Ugy csengett e hang, mint a nemes ércz, olyan lágy volt, mint távolból jövő altató zene, oly melódikusan tolmácsolta a belső világot, hogy Tibor nem tudott e hangtól szabadulni s mindjárt másnap elment Bárándyékhoz, hogy újra hallhassa.

Özvegy Bárándyné nyájas modoru, deli természetű s még mindig szép barna asszony volt s bizonyos diszkrét szivességgel fogadta Tibort. Inkább leányát hagyta maga helyett beszélni, a mit Tibor se bánt. Gyönyörködött Ágnes szép hangjában s kellemesen hatott rá, hogy a tegnapi ibolyacsokrot az asztalon látta egy pohár vízben s hogy mikor elbucszott, Ágnes a szívére kötötte, ne hanyagolja el házukat. Teréz (Garamyné) ugyis rendes vendég náluk. Vele és a kis Jenővel, a kinek Ágnes bonbócokkal kedveskedett, bármikor átjöhet egy kis tereferére. Falun úgy kell egymáson segíteni, a hogy lehet, ha az ember nem akarja, hogy magát halálra unja, tette hozzá az özvegy.

Garamyné egykedvűen vette tudomásul Tibor kijelentését, hogy Bárándyéknál megtörtént az első vizit. Ugy látszott, megbánta, hogy a fiatal nevelőt megismertette «Völgyesd tündérével», a hogy azelőtt Ágnest tréfásan nevezte, s lehetőleg óvakodott a nevét kiejteni, bármennyire gyötörte Tibort a kíváncsiság, hogy részleteket Ágnes multjáról, családi viszonyairól, hajlamairól.

Csak annyit hallhatott meg úgy félfüllel, hogy néhány év előtt volt egy szivügye, mely rá nézve rossz véget ért, hogy a pletyka az ő személyét se kimélte és hogy nem tartja magát boldognak. Bár hajlamot mutatott a hizásra, (a mit tréfásan jó lelkiismeretének szokott volt tulajdonítani) s töltött galambnak hívták, mégis szelid bánat fátyolozta el tekintetét, két apró fehér keze sajátságos hervadtságra emlékeztetett s egész fiatalos lényét meg nem határozható ősziesség ülte meg.

Ugy látszott csakugyan, hogy nem boldog s az emberi önzés Tiborban jóleső érzéssel fogadta e fölfedezést. Érezte, hogy így több joga van Ágneshez. Sűrűn látogatott el hozzá, eleinte Jenővel, később maga is. Mielőtt elindult, rendszeren bort ivott, hogy beszédesebb, vidámabb és fesztelenebb legyen, mert a csacsckaság nem tartozott sajátságai közé.

Egy kellemetlen incidens azonban egy időre félbe szakította összejöveteleiket. Tibor észrevette, hogy Bárándyéknál — illetőleg Ágnesnél — époly gyakori vendég, mint ő, egy nem fiatal, kiélt báró a vidékről és a falu szája azt beszélte, egy párszor Garamyné és czélozga-

tott rá azzal fölött, hogy a bárónak czéljai vannak Völgyesden. Tibornak is úgy tetszett, hogy Ágnes tartózkodóbb iránta, kevesebbet beszél s néha megenged magának apró gunyos megjegyzéseket is.

Tibor bölcsesége röviden abban állapodott meg, hogy nem megy többé Bárándyékhoz. És hetekig meg is tartotta fogadását, bár Jenő néhányszor üzeneteket hozott Ágnestől, mért nem mutatja magát. Haragosdi játéka annyira ment, hogy mikor egyszer Ágnes finom, fris lip-tai turót küldött Garamyékknak, Tibor — bár nagyon szerette — nem evett volna belőle a világ minden kincseért sem, a min aztán Garamyné is nevetett s fenyegette Tibort, hogy megmondja Ágnesnek.

Ez a rövid ideig tartott szakadás azonban ugylátszott, csak arra szolgált, hogy — mint az eltört edények összeragasztásuk után — még szorosabban összeforrjon a két szerető sziv. Jenő egy este néhány naptárt és képes könyvet hozott haza Ágnes nénitől. Az egyik kis naptárhoz jegyzék-napló is volt kötve, melyet azonban Ágnes ollóval kivágott. Jenő külön említette föl, hogy Ágnes néni visszakerete tőle a naptárt, mikor ez már nála volt, mert a naplót ki akarta vágni. Tibor szórakozottan lapozgatta a füzetet, (szépirodalmi naptár volt) de mégis észrevette, hogy a naplóból egy levelet Ágnes nem vágott ki s hogy azon plajbászszal volt néhány sor írva s aztán félig kivakarva, de nem oly erősen, hngy Tibor nagy fáradság nélkül el ne olvashatta volna. A naplóban ez állt: «Völgyesden, ápril 25-én (az erdei séta napja! gondolta Tibor) megismerkedtem egy fiatal emberrel, a ki, érzem nagy hatással lesz életemre.»

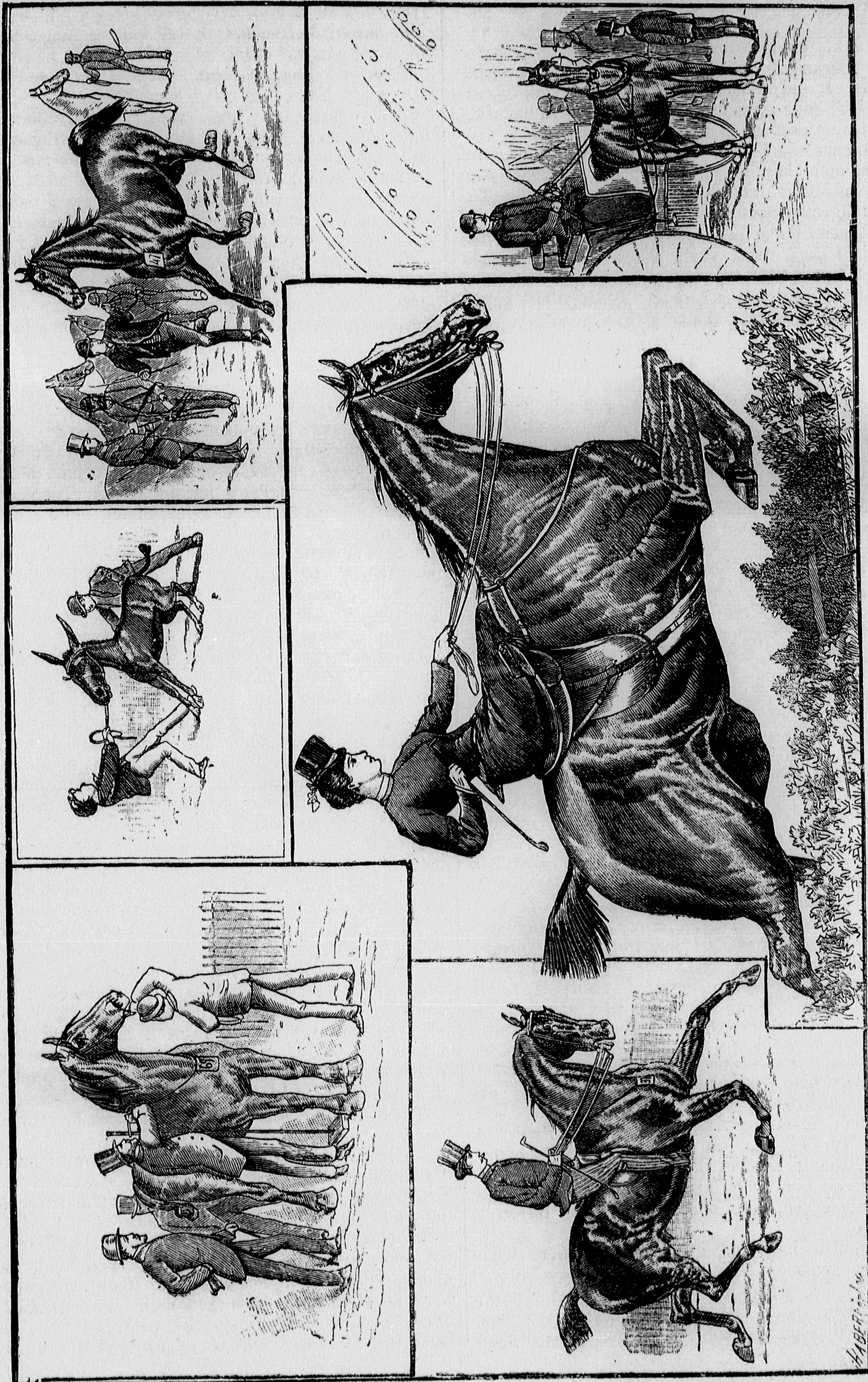
A vér elborította Tibor arcát, midőn e néhány szót kibetűzte. Jókedvű lett, ugrált, nevetett, dudolgatott és másnap meglátogatta Bárándyékát. Ott találta a kiélt bárót is, de Ágnes tüntetőleg mindig vele beszélt s erősen pirogatta, mért mutatkozik oly ritkán.

Lehetetlen volt, hogy ez a modor meg ne törje félénk tartózkodását. Tibor lassankint úgy érezte magát Ágnes társaságában, mintha valami régi ismerőssel vagy szeretett rokonnal beszélne. Elmondott neki még magándolgokat is és Ágnes se hallgatta el előtte, ha valaki roszszat beszélt Tiborról.

Garamyék házának ablakai az országuttal szemben feküdtek, míg a Bárándyék háza derékszöget képezett vele s balra esett. Garamyék és Tibor esténként rendszeren kiültek a kapu előtti padra s ilyenkor Ágnes is kijött szép fekete nagy kutyájával, Kalibánnal és a poros országuton egyedül haladt lefelé. Azt szokta volt mondani, hogy Kalibánját viszi fürdeni. Garamyékhoz (sötét este lévén) nem köszönt át es sétája csakis a néhány száz lépésnyire folyó Ipoly partjáig terjedt. Itt Kalibánt egyszer-kétszer bekergette a vízbe, aztán újra szép lassan visszaballagott az országutra. Midőn Ágnes e sétája több estén át ismétlődött, Tibor is hozzácsatlakozott s együtt mentek Kalibánt fürösztetni. Ha ilyenkor, vagy kevéssel ezelőtt a mezőről hazatérő kocsik, lovak vagy ökrök, a legelőről jövő tehenek vagy disznók az országutat felporozták, Ágnes panaszkodni kezdett, hogy ebben a roppant porban nem lehet a rendes uton visszatérni. Megkerülték tehát az egész falut és az ellenkező oldalról fordultak be Bárándyék kapujához. Egy ily séta után észrevették, hogy a ház előtt ül özvegy Bárándyné. Ágnes meggyorsította lépteit s kérte Tibort is, siessen jobban. Neki ugyan mindegy; de mamája és a — pletyka!

Ez az apró esemény megint némi diszharmóniát szült Tibor és Ágnes közt. Tibor csak annyit felelt — azt is a fogai közt — hogy nagyon óvatos valaki s átnyujtotta

Verseny-jelenetek.

HABERER

Ágnesnek a kendőjét. Ez válasz helyett erősen megszorította Tibor kezét, aztán előre szaladt anyja elé s Tibornak is hátrakiáltott, üljön hozzájuk. Anyja előtt a port szidta és közömbös dolgokról beszélt; Tibor nemkülönben. Végre fölkelte Bárándyné s indult befelé. Ágnes hagyta előre menni; a kapuban visszafordult s mialatt betette maga után az ajtót, lassan odavetette Tibornak: Kalibán holnap is fürdik.

Egy héttel ezek után a szomszéd Csalános polgársága táncmulatságot rendezett a völgyesdi erdőben. Ott voltak Bárándyék is, Tibor is.

A szemérmes hold és kaczer lampionnak kellemes félhomályt terjesztettek a csalánosi erdő padokkal bekerített tisztán körül. Kissé a háttérben terített asztalok voltak. A leghosszabbat a cigányok foglalták el. A közönség már szép számmal gyűlt egybe. Mehlsack molnárék, a csalánosi milliomosok, egy hosszú padot foglaltak el. Az ifju Mehlsack, a rendező — a ki hegyes orru cipőt, hüvelyk ujjá körméig érő kézelőt viselt — élénken társalgott Eichler Ignác gabnakereskedőnek bandzsa leányával. Kissé tovább a göndör haju és görbe orru fiatal Eichler csapta a leveit Zuckerkandl Melanie kisasszonynak, a vámosi füszerkereskedő leányának, kinek vastag mamája Bremser vasuti tiszt füleit agyonbeszélte a holdvilágos est balzsamos levegőjével, a rezgő lombok titokszerű susogásával s ma kapott liptai turójok különös jóságával. A cigányok előtt föl s alá járó csalánosi varróleányok, egy vörös haju kereskedőlegény s egy porcellánadrágu gyógyszerészsegéd társaságában, úgy látszott, nagyon jól érezték magukat, mert folytonosan kaczagtak. A szolgabíróék, a tisztartóné, az ispán és dr. Ezerjófű, mint a társaság crème-je, erősen kritizálták a Goldstein, Sonnenstrahl s más mindenféle stein és strahl végzetű részeseit a mulatságnak.

A tisztás kezdeténél, két platán közt egy óriási kivilágított fölirat pislogott: «Éljen a diszes társaság!»

Tibor és Ágnes egymás mellett ültek s nem igen látszottak törődni a többiekkel. Ágnes bűbajos szemeivel, édes bizalommal tekintett Tiborra s nyájasan beszélt tiszta csengésű, mély alhangján. Tibor kábultan, mámoros szívvvel hallgatta édes szavait. A cigányok rágyújtottak arra a régi nótára: «Csak titokban akartalak szeretni!» Tibor közelebb huzódott Ágneshez s szótlánul nézett sötét szemeibe. Nagyon boldognak érezte magát.

A hosszú kézelős és hegyes cipőjű fiatal Mehlsack a ki Ágneset ép ekkor kérte fel tánczra, aligha volt ily szentimentális hangulatban. S Ágnes oly vidáman járta vele a lassut, oly nyájasan nézett a szeme közé, oly helybenhagyólag mosolygott megjegyzéseire, mintha szeretetreméltósága elbájoalta volna. Tibort ez roppantul bosszantotta s alig várta, hogy Mehlsack ur letegye édes terhét.

A cigányok ábrándos keringőt játszottak:

— Kérem nagysád!

S Tibornak még hozzá kellett volna tennie: Szeretnék veled a világból kirohanni, a holdvilágos misztikus félhomályu erdőn keresztül; mezőkön, völgyeken, hegyeken mintegy kísértetni, tánczban átszáguldani tovább, tovább, valami csodás, örökké viruló szigetre szállni, a hol nincsenek emberek, nincs etiket, s a hol nem tánczolnak veled boltosok. Tovább, tovább, az örök tavasz honába, a hol derüs ég, madárdalos fák alatt tanuk nélkül rebeghetném el lábaidnál: Szeretlek! szeretlek! szeretlek! — Szerencsétlenségére azonban belebotlott Zuckerkandl Melanie kisasszonyba s nagyon is érezte, hogy szárazföldön van.

Halk nevetés futott végig a társaságon, különösen Zuckerkandl Melaniének tetszett e baleset tünnetőleg vihogott. Petrezselymet árult szegényke s most azzal vigasztalta magát, hogy legalább nem eshetik el, ha nem tánczol.

Tibor roppant zavarban volt. A mint fölkelte, azon porosan meghajtotta magát tánczosnője előtt s ügyetlenül ott akarta hagyni, de Ágnes oda sugta neki:

— Tánczoljunk tovább! Megezik ez jobb tánczoson is.

A legutóbbi szavakat sajátságosan hangsúlyozta, Tibor gunyolódást látott benne s mulató kedve arra az éjjelre az ördögé lett; többé nem tánczolt senkivel, bármennyire biztatta Ágnes. Egy romantikus szerelmes, a ki elesik tánczosnőjével: ezt ő nagyon nevelésnek találta. Hogy azonban a dolognak némileg megis élet vegye, ő maga hirdette lehangosabban fünek-fának balesetét.

A terített asztalok egyikéhez ült és inni kezdett. Ágnes a mint előtte keringőzött el Mehlsackkal, odafordította fejét s azt mondta neki a borra czélozva:

— Ettől akar erősebben állani a lábain?

Tibor játszotta a sértettet és ivott tovább, mikor aztán tulon-tul elég volt, fogta magát és a nélkül, hogy valakinek szólt volna, gyalog hazabukdácsolt Völgyesdre.

Másnap is rossz kedvű volt. Délután ablaka előtt látta elsétálni Ágneset, anyját és a kiélt bárót. Köszönt is, de Ágnes nem vette észre, a mit ő arra magyarázott, hogy nem akarta észrevenni. Ez egy romantikus szerelmesnek sok volt egymásután. Tibor meg volt róla győződve, hogy Ágnes csak bolondot csinált belőle, s nagyokat nevet rajta a háta megett.

Ő rajta ugyan ne nevéssen senki! Feléje se néz többé annak a kaczer, komédiázó teremtésnek. De nem ám!

S a mit eddig sose tett, este elment a kocsmába s ott a gazdasági irnok, a tanító és a jegyző társaságában ivott, mint a kefekötő. Mikor már mind a négyüknek széles jó kedvük volt, Tibor indítványára kimentek az udvarra, a hol a parasztok és cselédek tánczoltak. Tibor is csipett magának egy konyhahölgyet s rakta vele, hogy csak úgy porzott bele az udvar.

Másnap még az ágyban feküdt, mikor Garamy belépett hozzá. Nevetve adta tudtára, hogy az egész falu arról a csécsóról beszél, a melyet ők az éjjel elkövettek. Ugyancsak jó kedvetek volt, tette hozzá még mindig nevetve.

Tibor érezte, hogy az a nevelés csak álarcza Garamy rosálásának, megrovásának. Ki is látott valaha olyasmit, hogy egy nevelő a kocsmában magát leigya s aztán pesztonkával tánczoljon. Pfuj! Tibor iszonyuan elröstelkedett s ki se merte dugni a fejét a párnák közül. Pedig a fekete leves még hátra volt. Ebédután (Jenő már nem volt a szobában.) Garamyné hozta elő ezt az ominózus tárgyat, azt mondta, hogy nagyon szép vetélytársa van Ágnesnek: a saját szolgálója.

Tibor lesütötte szemeit s azt dadogta, hogy nem érti, mit jelent ez.

— Hát tudja-e, édes Tibor, kivel tánczolt az éjjel a kocsmában?

Tiborban borzasztó sejtelem támadt; de azért gépiesen mégis megszólalt:

— Nos?

— A Bárándyék szolgálójával a Marcsával. Ő maga dicsekszik vele faluszerte, hogy a Tibor urfi tánczra vitte. Hogyan fog most Ágnesnek a szeme közé nézni?

(Folyt. köv.)

Az akadémia jutalmai.

A magyar tudományos akadémia választásai felől ki-mondtuk véleményünket. A jutalmak kitűzését illetőleg csak annyit mondhatunk, hogy a két drámai jutalmat mindenkor úgy kellene kitűzni, hogy az egyik vig, a másik komoly drámai műre legyen. Nincs értelme annak, hogy most úgy a karácsonyi, mint a Teleki-dijra vigjátékok és jövőre csupán szomorújátékok pályázzanak. A pályázat csak úgy sikeres, ha a már kész és benső inspirációból alkotott műveknek alkalmat ad az érvényesülésre — az oly darabok, melyek csupán a pályázat kedvéért készülnek, értéktelenek. Adassék tehát mód mindenkor bármely műfajbeli színműnek az érvényesülésre. A Péczely-dijnak eddig semmi hatása nem volt, pedig a magyar nemzeti dráma fellendülésére e jutalom igen alkalmas eszköz volna, hogy a nemzeti történelmi drámára a színházak több gondot fordítsanak és ne szorítsuk ki a társadalmi drámákkal.

A Nádasdy-díjat eddig csupán Szász Károly egy igen gyöngé verses elbeszélése nyerte el nagy magasztalásokkal; ha az akadémia mértéke olyan, hogy már ez is megüti, akkor minden évben több munka is megérdemelte volna, de ezek egyikének sem voltak olyan személyi vonatkozásokon alapuló előnyei, mint Szász művének. — Ép így vagyunk a Farkas-Raskó díjjal melyet Szász Károly veje nyert el egy gyöngé ifjusági gyakorlattal. Ha így haladunk az akadémiai díjak lassan-lassan az akadémikusok jövedelemforrásaihoz fognak tartani, melyekhez senki más hozzá nem férhet. — A kitűzött pályázatok közül leghelyesebben választott tárgyak: a hírlapirodalom története, a földbirtokos osztály oltalmára czélzó jogi intézkedések kifejtése, a honfoglalás története és a csekély esésű folyók szabályozásánál követendő elveket tárgyaló munka.

Az egyes tételek különben a következők:

Az első osztályból:

A Teleki-féle drámai jutalomért 1884-re vigjátékok pályáznak, csupán tiszta vigjátékok. a bohózatok mellőzésével. Jutalma száz arany. A beküldés határnapja 1884 december 31.

A gróf Karácsonyi-jutalomért 1885-re vigjátékok (ide értve a vigjátékok minden fajtát) versenyeznek. A jutalom a viszonylag legjobb műnek csak úgy adatik ki, ha az egyszersmind drámai, színi és nyelvi tekintetben is becsesnek s így kitüntetésre méltónak találják. Jutalma négy száz arany. Határnap 1885. szept. 30.

A Péczely drámai jutalomra tisztán a magyar történelemből vett színművek pályázhatnak, úgy tragédiák, mint középfajú drámák és vigjátékok, akár kötött nyelven, akár prózában írva, a melyek az 1884—1885. években megjelentek nyomtatásban. vagy ha nyomtatásban nem jelentek is meg, valamely színpadon előadattak s kéziratban az Akadémiához, 1886. évi márczius hó utolsó napjáig beküldettek. A már pályadíjat nyert színművek is pályaműveknek tekintetnek, kivéve a Karácsonyi-pályadíjjal, mint legnagyobb drámai pályadíjjal jutalmazott színműveket. A pályadíj csak úgy adatik ki, ha a bíráló bizottság a pályaművek között jutalomra méltó színművet talál. Ha a jutalmat nyert mű még nyomtatásban meg nem jelent, a szerző tartozik azt három hónap alatt kinyomatni, mit ha tenni elmulasztana, az akadémia adhatja ki, mint bármely más munkáját, még pedig külön díj nélkül, és írójogi birtokában marad tíz évig. A jutalom ezer forint aranyban.

Kívántatik elbeszélő költemény, melynek tárgya lehet

történelmi, mondai vagy a jelen életből vett. Szükséges azonban, hogy a mű lelemény, jellemrajz, kompozíció, költői tárgyalás, nyelv és versbeli technika tekintetében költészetünk diszére szolgáljon. Ha ily önálló becsü mű nem található a pályázók között, a díj nem adatik ki, hanem újra kihirdetetik. Jutalma az ifj. gr. Nádasdy Ferencz által néhai gróf Nádasdy Tamás nevére tett alapítványból száz arany. Határnap 1885. szept. 30. A jutalmat nyertő mű a szerző tulajdona marad, ki tartozik azt egy esztendő alatt nyomtatásban kiadni.

A Farkas-Raskó alapítványból száz forint jutalom hirdetetik hazafias költeményre, mely lehet hymnus, elégia, dal, ballada, beszélyke, tanköltemény, vagy szatira. Határnap 1884. december 31. A jutalom csak önálló becsü műnek adatik ki.

Kívántatik Faludi Ferencz munkáiból, különösen a Nemes ember, Nemes asszony, Nemes urfi cziműekből a nevezetesebb mondat- és jelentéstani mozzanatoknak rendszeres tárgyalása. Tüzetesen s a mai irodalmi használat kritikai egybevetésével tárgyalandók: a szó és mondat szerkezetek, a szokatlanabb képes kifejezések, (nevezetesen, mennyiben használta föl a meglevő analógiákat új fordulatok alkotására?) a segéd és módosító igék (van, lesz, fog, kell, akar, tud, bír, talál stb.) helyzete a mondatban, s fedezhetők-e fel e sajátságok alkalmazásában valamely idegen példakép hatásának nyomai? Jutalma a Marczibányi-alapítványból 40 arany. Határnap 1885. szept. 30.

Kívántatik a magyar hírlapirodalom története, kezdetől (1780.) fogva 1867-ig, tekintettel a politikai eszmék és pártok fejlődésére. Jutalma az Athenaeum irodalmi és nyomdai részvénytársaság adományából száz arany. Ezen föladat megoldására az Akadémia nyílt pályázatot hirdet. A pályázni kívánók fölhivatnak, hogy a munka tervrajzát és a kidolgozásra vonatkozó ajánlatot, 1885. szept. 30-ig küldjék be. Tervrajz alatt az akadémia nem csak a megírandó mű történelmének vázlatát érti, hanem az író tárgyára vonatkozó nézeteinek, munkája főbb szempontja s irányának behatóbb és világosab fejtegetését s legalább nevezetesebb forrásainak kijelölését. A pályázók a tervrajzhoz készülő munkájukból okvetetlen mutatványt csatoljanak.

Kazinczy Ferencz élete és munkái. Jutalma a Lukács-alapítványból 1000 forint. E föladat megoldására az Akadémia nyílt pályázatot hirdet. A pályázni kívánók fölhivatnak, hogy a munka tervrajzát és a kidolgozásra vonatkozó ajánlatot, 1885. szept. 30-ig küldjék be.

Kölcsey élete és munkái. Jutalma a Lévy-alapítványból 1000 forint. Határnap 1886. szept. 30. A jutalom csak önálló tudományos becsű munkának adatik ki.

Kifejtendő a magyar nyelv egész életében (a régi és új irodalomban és a nép nyelvében) hogyan szerepelnek a mondat határozó részei. Tekintetbe veendőek egyéb nyelvek analóg szerkezetei, s különös figyelem fordítandó e részben a rokon nyelvekre s azon nyelvekre is, melyek a miénknek fejlődésére befolytak. Jutalma a Lukács Móricz által Lukács Krisztina nevére tett alapítványból ezer forint. Határnap 1884. december 31.

A vallás- és közoktatásügyi m. kir. ministerium kezelése alá bocsátott Fekesházy-alapítványból 500 forintnyi jutalomra, a nem magyarok számára, a hazában divatozó bármely nyelven (a magyaron kívül) írt, a magyar nyelv és irodalom megismertetésére rendelt, és az 1881/84. évkörben nyomtatásban megjelent tan-, kézi- vagy olvasókönyvek pályáznak. A nyomtatásban megjelent munka

egy példánya 1884. deczember 31-ig az Akadémiához beküldendő.

A II-dik osztályból:

Az 1884-iki akadémiai nagyjuttalom (200 arany) és Marczibányi mellékjuttalom (50 arany) az 1878—1884. évkörben megjelent, a társadalmi tudományok körébe tartozó munkák legjobbjainak levén odaitélandók: figyelmeztetnek az ily munkák szerzői, hogy műveiket 1885. január végeig a főtítkárhoz küldjék be, följegyezvén röviden, a mit munkájok kiváló vonásának tartanak. Azonban e figyelmeztetésnek koránt sincs az az értelme, mintha a be nem küldött munka, melyről a tagoknak tudomásuk van, nem pályázhatna; sőt ha az Akadémia kiadásában jelent meg, vagy könyvtárába már beküldött volna: hivatkozás történhetik arra, hogy a beküldött munkával szerző pályázni kíván.

Adassék elő a magyarországi iskolák története és a magyarországi ifjak külföldi iskolázása a XVII. században. Juttalma a Gorove-alapítványból 100 arany. Határnap 1884. deczember 31. A juttalom csak önálló becsü munkának ítéltetik oda.

Kivántatik a magyarországi Pálos-rend története, a mochácsi vész. Juttalma az Oltványi-alapítványból 600 forint. Határnap 1884. deczember 31. A juttalom csak önálló becsü munkának adatik ki.

Kivántatik egy magyarországi kath. főpapnak, a ki hazánk politikai eseményeire is jelentékenyebb befolyást gyakorolt, önálló forrástanulmányok alapján irt életrajza. Juttalma Fraknoi Vilmos r. t. adományából 100 arany. Határnap 1884. deczember 31. A juttalom csak abszolút becsü munkának adatik ki.

Mily intézkedések volnának fölveendő az alkotandó polgári törvénykönyvbe és ezzel kapcsolatos törvényekbe az államiságunk szempontjából fentartandó földbirtokos osztály és anyagi jólétének érdekében? Adassék ezek közt különösen elő: helyes volna-e a földbirtok tulságos földarabolását gátolni, s ha igen, mily korlátok között? Helyes volna-e a földbirtok és tartozékainak egy bizonyos mértéket a végrehajtás alól kivenni, s ha igen, mily módon? Az örökjog szabályozásánál, a fent megjelölt szempontból, a földbirtokot illetőleg mily irány volna követendő? Juttalma a Fáy András nevére tett alapítványból a Pesti első hazai takarékpénztár részéről 3000 forint. Határnap 1884. deczember 31. Az Akadémia által juttalomra érdemesített munkát a szerző köteles 500 példányban kinyomatni: különben a juttalom ki nem adatik. A munka a szerző tulajdona marad, a ki három nyomtatott példányt a pesti első hazai takarékpénztárnak köteles átadni.

A nemzetgazdaság tudománya az utolsó évtized alatt minő haladást tett, különös tekintettel annak gyakorlati feladatára? Juttalma Lévy Henrik alapítványából 500 frt. Határnap 1884. deczember 31. A juttalom csak önálló becsü munkának ítéltetik oda.

Adassék elő a honfoglalás története. Juttalma a Vitéz-alapítványból 40 arany. Határnap 1885. szeptember 30. A juttalom csak önálló becsü munkának adatik ki.

Adassék Magyarország egyes területei megszerzésének, elvesztésének és visszakapcsolásának története. Juttalma a Lukács Mórész alapítványból 1000 frt. Határnap 1886. szeptember 30.

Kivántatik az Anjoukor és a vegyesházi korszak magyar történeti forrásainak birálata és ismertetése. Juttalma a Lévy-alapítványból 500 frt. Határnap 1885. szeptember 30. A juttalom csak önálló tudományos becsü biró munkának adatik ki.

Adassék elő a lengyel és magyar közjog fejlődése összehasonlítva és kölcsönhatásában Nagy-Lajostól a XVII. század végéig. Juttalma Czartoryszky herceg adományából 1000 frt. Határnap 1886. szeptember 30. A juttalom csak önálló becsü munkának adatik ki.

Kivántatik az ethikai determinizmus elmélete, tudományos jogosultságának és alkalmazásának a philosophiai erkölcstanban kifejtésével. Juttalma a Gorove-alapból 100 arany. Határnap 1886. szeptember 30. A juttalom csak önálló becsü munkának ítéltetik oda.

Adassanak elő kereskedőink teendői az aldunai piacok megtartása és kiterjesztése érdekében. Juttalma a Dóra-alapítványból 50 arany. Határidő 1885. szeptember 30. A juttalom csak önálló tudományos becsü biró munkának ítéltetik oda.

A III-dik osztályból:

Az electrodinamometer mechanikája mindeddig nincsen szigoruan megállapítva, minek oka az, hogy a lineár vezetőkben indukált electromos áramnak szimultán differentiál egyenletei eddigelé csak néhány egyszerű esetben nyertek megoldást. Kivántatik ez egyenletek oly általánosabb alakjainak integrálása, melyek a dinamometer szigoru elméletét adják. Az elméleti eredmények igazolására szolgáló netáni kísérleti összehasonlítások és mérések kívánatosak ugyan. de a díj tisztán elméleti pályamunkáknak is oda ítéltető. Határidő a beküldésre 1886. deczember 31. Juttalma a Bézsán-alapítványból 1200 forint aranyban. A juttalom csak önálló becsü munkának adatik ki.

Kivántatik a csekély esésű folyók szabályozásánál követendő elveket önállóan tárgyaló munka, az ily esetekben érvényesíthető szabályozási módok kimerítő és okadatolt leírásával. Juttalma egy névtelen mérnök adományából 1000 frt. Határnap 1886. deczember 31. A juttalom csak önálló becsü munkának adatik ki.

S P O R T.

A ló, mint mozdítóerő s a kocsihúzás.

A természetbúvár, a sport embere s az idealista a lovat mindig úgy tekinti, mint az ember legszebb győzelmét a természetben, mint legbecsesebb hódítást, és méltán; a mechanikus és az iparos ellenben a lóban csak egy gépet lát, mely képes naponkint bizonyos mennyiségű $\frac{1}{2}$ -méter munkát végezni, s ezt végzi huzamosabb ideig kényelmesen és olcsón, ha neki a megfelelő tüzelőanyagot — a takarmányt — megadjuk. Ez azon szempont, melyből jelenleg a lovat tanulmányozni akarjuk; más, avatottabb tollakra bizván a lónak egyéb nemes tulajdonságaival foglalkozni.

Eltekintve a nemi szaporítás céljától, a lovakat — rendeltetésük szerint — két csoportba oszthatjuk: *hátas-* és *igáslovakra*. Az elsőktől nem várnak nagy napi munkát, hanem időről-időre azt, hogy aránylag csekély teherrel nagy utat legyen képes megtenni; a versenylovaknál az utnak hosszúsága már másodrendű jelentőséggel bír, s a lónak értéke attól függ, hogy valamely aránylag rövid utat mily gyorsasággal képes befutni. Az igás lovaktól ellenkezőleg annál nagyobb napi munkát követelnek, minél lassabb járásaik.

Az alanti táblában összeállítottuk a lónak gyorsaságát, a vegzett munka minősége s a ló járása szerint. A

legnagyobb, valóban szédítő gyorsaságot Consul nevű versenyló mutatta 1869-ben, mely igaz ugyan, hogy kis teherrel (jokeyja 54 h/g -ot nyomott) egy másodperc alatt 16—32 m utat tett meg.

A ló átlagos sebessége különböző járásnál.

	Méter egy másodperczenben	Kilométer egy órában
Hajóhuzás.....	0:50	1:80
Járgányban.....	0:8—1:0	2:9—3:6
Fuvar.....	0:9—1:0	3:24—3:6
Katonai fuvar.....	1:20	4:32
Ügetés könnyű kocsiival...	2:80	10:00
Közönséges ügetés.....	3:30	11:90
Erős ügetés.....	9:00	33:40
Pactole ügetve (1875)....	10:00	36:00
Vágtatás.....	4:44	16:00
Versenyfutás (Galopp)....	13:00	46:80
Consul (1869).....	16:32	58:75

Foglalkozzunk egyelőre az *igáslóval*.

Midőn a ló a kocsiba van fogva, hogy az előre vitesék, ezt huznia kell. Ezen huzást kilogrammokban fejezzük ki; ez sok körülménytől függ, melyeket akkor tárgyalandunk, ha a kocsi huzásáról lesz különösen szó; e pillanatban célunk megállapítani: mily erőt igényel a kocsinak mozditása? Ha F ezen erőt jelenti kilogrammokban kifejezve, V pedig a gyorsaságot egy másodperc alatt méterekben: akkor a lónak munkája egyenlő $F \cdot V = h/g$ -méter másodpercenként. Föltéve, hogy a huzás által igényelt erő s a gyorsaság állandó s a ló naponként T másodpercet dolgozik: a napi munka $F \cdot V \cdot T$ h/g -métert fog kitenni.

A lónak jó kihasználása szempontjából fődolog, hogy ezen $F \cdot V \cdot T$ a legnagyobb legyen — anélkül, hogy a gép rövid idő alatt elhasználtassék. Ez okból szabályozni kell: 1. a huzást, amennyiben a terhet az ut minőségéhez szabjuk s a kocsinak czélszerű alakot és arányokat adunk; 2. a gyorsaságot, a huzandó teher nagysága s az ut minősége szerint; 3. a munka tartamát.

A huzás rendszeren 40—70 h/g között változik, a lónak járása szerint; azonban indításkor rendszeren több, midőn a ló — mint mondani szoktuk — a munkának neki-fekszik.

A hámbafekvés. A megindításra szükséges erő mindig jóval nagyobb mint amennyit a közönséges huzás igényel. Ez 300—500 h/g között változik. Kitünő erőben lévő lovak a dynamomeneteren 1200 h/g -ot is rántottak; nem szabad azonban szem elől téveszteni, hogy ily munkát gyakran végezni a ló képtelen. Ha a ló napjában sokszor kénytelen indítani, igen kifárad és jóval kevesebb munkát lesz képes végezni, mintha szabályosan és folytonosan dolgozik.

A gyorsaságnak a napi munkára gyakorolt befolyása, Hervé Mangon szerint, a következőkben vázolható: a napi munka maximuma 1 $m/$ másodpercznyi gyorsaság (egy óra alatt 3200 $m/$) mellett éretik el, ha a gyorsaság egy óra alatt 12 km-re fokoztatik; a napi munkaképesség a felényire (50%-ra csökken s ez 20%-ra száll alá, ha a gyorsaságot 16 kilométerre emeljük.

A napi munka tartama szinte a gyorsaság szerint változik, s a helyett, hogy e helyen szabályokat közölnénk, néhány biztos szám adatot jobbnak látunk felsorolni.

Vontató-ló. Gyorsaság 0:50 $m/$, huzás 77 h/g , munkatartam 10 óra. Napi munka 1:386:000 h/g -méter; egy másodperczenben 38:5 h/g -méter.

Nehéz igában. Lépésben megy (0:9—1 $m/$ másodperczben) és huz 70 h/g -ot kilencz óráig naponta. Összes napi munkája 2:041:200 h/g -méter; egy másodperczenben 63 h/g -méter.

Katona-ló. Gyorsasága lépésben 1:20 $m/$; huz átlag 50 h/g -ot hét óráig. Összes napi munka 1:512:000 h/g -méter; egy másodperczenben 60 h/g -méter.

Kocsi-ló. Száraz, kavicsos kövezeten 3:30 $m/$ másodpercznyi sebességgel. Huzás 14:8 h/g . Munka egy másodperczenben 49 h/g -méter. A napi munkaórák száma nem ismeretes ugyan, de ez alig fog többet tenni hat óránál, s ezt véve alapul, a napi munka 1:058:400 h/g -méter számítható. Nagyobb, 4—5 $m/$ gyorsaságnál a napi munka 400:000—500:000 h/g -méterre csökken.

Ezen viszonyok között, melyeket normálisaknak tekinthetünk, a munka másodpercenként 35—65 h/g -méter között ingadozik, vagyis $\frac{1}{3}$ — $\frac{2}{3}$ gőzgépi lóerőt tesz ki. Azonban, ha a ló indit, a munka néhány percznyi tartamra, 90, sőt 100 h/g -métert tehet egy másodperczre.

És most itt azon nem érdektelen kérdést vethetjük föl: könnyü mozdítóerőt képvisel-e a ló?

A válasz azon állásponttól függ, amelyre helyezkedünk: a ló sulya 400—650 h/g között van; vegyük fel, hogy egy jól megtermett ló 609 h/g -ot nyom és naponként 1:700:000 h/g -méter munkát végez, azaz 60 h/g -métert másodpercenként. Ezt föltételezve, reá jövünk, hogy a ló bizony aránytalanul nehéz motor, mert sulyának 1 h/g -jára nem produkál többet $\frac{1}{10}$ h/g -méternél.

Vonatkoztassuk ezt azon munkára, melyet az emberi erő végez: egy erős, 75 h/g sulyu férfi egy gépet hajtva, szinte képes másodpercenként 7:5 h/g -méter munkát szolgáltatni, vagyis sulyának 1 h/g -jára $\frac{1}{10}$ h/g -métert. *Vagyis hogy hasonló sulyra vonatkozva, az ember ereje egyenlő a ló erejével.*

A ló és ember tehát 1 h/g testsulyra egy nap alatt átlag 3000 h/g -méter munkát végez; különös véletlenből 1 h/g sulyu Faure, Tellon vagy Volkmar stb.-féle elektromos akkumulátor szinte ugyanennyi munkát képes végezni.

Ebből azt lehetne következtetni tehát, hogy egy lónak vagy embernek napi munkáját egy hasonló sulyu és regelenként újból megtöltendő akkumulátorral lehetne helyettesíteni. Ez azonban nem áll a praxisra nézve, mert a lónak erejét teljesen kihasználhatjuk a teher szállítására nézve: az akkumulátornál ellenben levonásba kellene tenni ennek szállítására kívánt munkát s így rendelkezésre alig maradna valami; így tehát az akkumulátorok *manapság* a kocsi vontatására alkalmatlanok.

Térjünk azonban vissza a lóhoz; mely tehát természeténél fogva egy megpihenő mozdítóerő, mely minden munkaszak után körülbelül kétszer annyi ideig tartó nyugalmat kíván, mely képes több éven át naponként 400:000—2:000:000 h/g -méter munkát végezni.

Vagy úgy is tekinthetjük, mint egy hógépet, melybe tüzelőül takarmányt, szénát, szalmát, zabot használunk erő kifejtésre. Ezen takarmány két részre különíthető; egyik része független a munkától vagy nyugalomtól, ez a *fentartó-adag*, mely az állatot kellő munkabíró állapotban fentartani van hivatva, — a másik a *munka-adag*, melynek fogyasztása a munkával, — föltéve, hogy ez nem haladja meg a ló munkaképességét — a legszorosabb összefüggésben van.

A mechanikus szempontjából beszélve, a ló által szolgáltatott munkaegység ára nagyon magas, de a munka igen kényelmes; kitünően alkalmazható a legkülönfélébb célokra, úgy hogy mi is bizvást hozzájárulhatunk azok nézetéhez, kik a lovat — tekintve, hogy az összes rendelkezésünkre álló erők közül a ló ereje a legbecsesebb — a legértékesebb vonóerőnek tartják; mindamellett azt

hiszszük, nem tettünk fölösleges munkát, midőn a lovat a mechanikus szempontjából itt bírálat alá vettük.

Térjünk most által egy másik, nemkevésbé érdekes kérdés tárgyalására, és lássuk: mily erőre van szükség valamely kocsi vagy szekér vonására egy bizonyos adott uton — a különböző gyorsaság mellett.

E célból számításaink alapjául némely adatot kell fölvenni, melyeket részint Morin tábornok tanulmányaiból, részint Anthonynak az 1878-iki kiállítás alkalmával a kocsik felől tett jelentéséből kölcsönöztünk.

Legyen szabad evégre egy pár fontosabb definitióval tisztába jönni. A jármű összes súlyát nevezzük *tehernek*. A teher két részre oszlik: holt és hasznosítható súlyra; ezen utóbbit azon egyének vagy szállítani való tárgyak képezik, melyek a járműre felrakhatók. A teher és a hasznosítható súly közti különbség adja a holt súlyt.

A *huzás* azon erő, melyre szükség van a jármű tolvitelére, az ut síkjával párhuzamosan. Ezt mindig kilogrammokban fejezzük ki.

Vonóerő. Ez azon erő kilogrammokban kifejezve, mely a jármű tolvitelére szükséges — vonatkozva egy és ugyanazon súlyra, a tonnára, mi 1000 h/g -ot tesz ki. Ha

bodik, a G -nek kisebbedni kell: a járművek meglassadó járása a meredeken fel- és gyorsulása lefelé bizonyítja ezen képletnek helyességét.

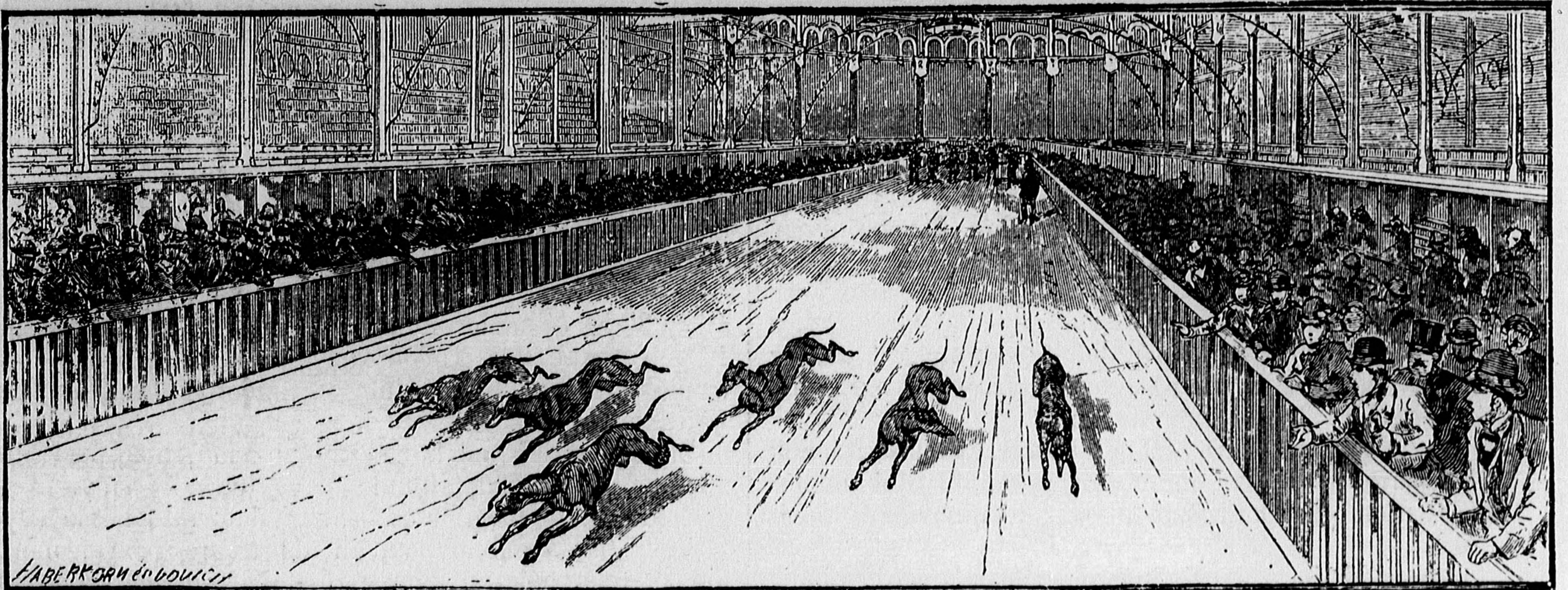
Hogy azon különböző okokat, melyek a huzásra befolyást gyakorolnak, kellő világlatba helyezhessük, két esetet kell megkülönböztetnünk: először, midőn az ut sík, és másodsor, ha az ut meredek.

Vonóerő síkon. Ugyanazon síkon fekvő utra nézve annál kisebb vonóerőre van szükség, minél könnyebb a jármű, minél nagyobbak a kerekek, minél kisebb a tengely átmérője, minél jobban van ez megkenve.

Ugyanazon járműre nézve a vonóerőszükséglet az ut minőségétől függ; ennek szárazsága, nedvessége vagy egyéb állapota határoznak.

A jármű gyorsasága általában nem gyakorol befolyást a huzásra, amennyiben a huzás egyszerűen arányos a gyorsasággal; kövezen azonban a huzás a gyorsasággal növekszik, s ezen növekedés annál nagyobb, minél rázóssabb a kocsi vagy minél rosszabban vannak elhelyezve a rugonyok s az ut minél egyenetlenebb.

A négykerekű járműveknél a terhet inkább a nagyobb

Agarak versenye.

tehát azt mondjuk például: valamely jármű vonóereje 25 h/g , az azt jelenti, hogy ezen erő 1000 h/g teherre 25 h/g -ot tesz ki.

Vonási együttható. Ez a huzásnak a teherhez való viszonya, melyet mindig egy, az egységénél jóval kisebb törtszám fejez ki. Nem szabad összetéveszteni a vonóerőt a vonási együtthatóval; ezen utóbbi mindig egy viszony, tehát egy elvont szám. Különböznél könnyű őket egymásmellett megérteni ezen képlet segítségével:

$$\text{vonási együttható} = \frac{\text{huzás}}{\text{teher}}$$

A huzás egyenlő másrésztől a vonási együtthatóval, szorozva a tonnákban kifejezett teherrel. A teher, a huzás, a vonási együttható s a vonóerő közötti viszony lehetővé teszi, hogy: ha közülök kettőt ismerünk, a másik két ismeretlent kiszámítsuk.

A másodperczben végzett munka egyenlő a huzásnak H a gyorsasággal G való sorozatával. Ha a H kilogrammokban, a G méterekben van kifejezve: a másodperczben végzett munkát kilogramm méterekben kifejezve nyerjük.

Azon esetben, ha a rendelkezésünkre álló mozdítóerő, korlátolt — s ez általában így van, — ha a H nagyobb

kerekre rakjuk. A kereknek egymástól távolsága másodrendű fontossággal bír; de azon kocsik, melyeknél e távolság igen nagy, mégis jóval nagyobb vonóerőt igényelnek, mert ez esetben a jármű alakjánál fogva a kisebb kerekek jobban meg vannak terhelve.

A rugonyok alkalmazása a tengelyeken annál jobban kisebbíti a huzást, minél egyenetlenebb az ut. Regray a rugonyok alakjának és elhelyezésének befolyását tanulmányozandó, egy különös készüléket — melyet seismographnak nevez — használ, mely a kocsi minden mozdulatát három papírlapon előtűnteti; ezen készülék segítségével tett kísérletek azt mutatják, hogy egy tökéletesen rugonyra helyezett kocsinál — hintó — legnagyobbak a keresztben menő (trasversal) ingások és a legkisebbek a kocsi hosszában mutatkoznak. Legnagyobb rázást mutat természetesen a rossz kövezet és legcsekélyebbet az aszfalt.

Vonóerő a lejtőn. A vonóerő a lejtőn két részre osztható: az egyik része egyenlő a síkon való vonóerővel, a másik a lejtőtől függ s az általunk közölt alapszámra vonatkozólag minden milliméter emelkedésre 1 h/g -ot tesz ki. Vegyük fel, hogy valamely jármű 2000 h/g -ot nyom és 1.50 $m/$ gyorsasággal halad egy jól kövezett uton,

melynek vonási együtthatója $\frac{1}{50}$ s az emelkedés 1 m -re 1 $\%$. Ekkor lesz;

	1000	
vonóerő a kövezeten	= 50	= 20 kg.
» a lejtőn	10	»
	az egész vonóerő	30 kg.
a huzás = 30×2	= 60	»
a munka = 60×1.50	= 90	»

Ha a kérdéses járművet két ló huzza, a huzás egy lóra 30 s a munka $45 \frac{h}{g}$ -ot fog kitenni kilométerekben másodpercenként; ami az átlagnak jól megfelel.

Ha azonban a lejtő 5 $\%$ -t tesz ki 1 m -re, a vonóerő ekkor $20 + 50 = 70 \frac{h}{g}$ s a huzás $70 \times 2 = 140 \frac{h}{g}$ -ot, azaz egy lóra $70 \frac{h}{g}$ -ot tenne ki. $1.50 m$ gyorsaságot véve, az egy ló által kifejtendő munka $105 \frac{h}{g}$ -mértet lenne, ami jóval nagyobb a normálnál, és hogy a lovakat kiméljük, meg kell lassítani a jármű haladását.

A járművek könnyűsége. A jármű könnyűségét nem lehet annak súlyából megítélni, hanem azon viszonyból mely a kérdéses jármű holt és hasznosítható súlya között van. A személyszállító járműveknél a holt súlyt a szállított személyek számával szokás arányba hozni; a kocsinál annál könnyebb, minél kevesebb holt súly esik egy személyre s ez rendszeren a kocsinál könnyelműségével növekszik.

Ezen viszonyt mutatják a következő adatok:

velocipéd (kétkerekű, egy személy)	10—20 $\frac{h}{g}$
tricycle (háromkerekű, két személy)	15—25 «
amerikai futó-kocsi (egy személy)	25 «
párisi omnibus (28 személy)	57 «
« « (40 személy)	62 «
« kis omnibus (hat személy)	79 «
landauer (négy személy, egy kocsis)	130 «
mylord (két utas, egy kocsis)	140 «
coupé (két utas, egy kocsis)	160 «

Antony továbbá tanulmányaiban egy teherszállító kocsi vonatkozólag közöl adatokat, mely súlyára nézve a legnehezebbnek mondható, mert $9500 \frac{h}{g}$ -ot nyom; mint-hogy azonban $40000 \frac{h}{g}$ teher szállítására van berendezve, az eddig ismert szállítóeszközök legkönnyebbikének mondható; mert a holt súly nem is egynegyede a szállítható tehernek s aránylag könnyebb, mint a tricyclek és az amerikai futókocsik.

Végezetül egy pár szót azon járművekről, melyek gőz vagy elektromosság által, komprimált levegővel vagy folyékony szén-savval stb. lennének hajtandók, — tehát az automotorokról, melyekről legujabban több izben volt szó. Ezek bizonyára a legnehezebb járművek, mert ezeknek holt súlyát nem egyedül a kocsinál, de egyszerűen a hajtómű súlyát képezi, s mindezek dacára csak kevés számú egyént képes befogadni. A közölt számadatok alapján könnyen ki lehet számítani a jármű huzására szükséges erőt minden gyorsaságra és minden utra nézve. Ismerve a jármű s a motor súlyát, a szállítandó teher nagyságát, a megkívánt gyorsaságot: a megoldás mechanikai, illetve phsykai feladattá válik, és dacára a sokféle terv és kísérletnek, még ma megoldatlannak tekinthető.

A madarak szerelme, házassége és fészkelése.

Ifta: LAKATOS KÁROLY.

Bizvást elmondhatni, hogy a madaraknak fő szenvedélye a szerelem. Még nem tűnt el a gyermek ruha pölyhe, a fiatal hímecske máris különbséget tesz az ivarok között, Alig hogy felcseperedik, már is szerelemre

gerjed, udvarol *testvérjeinek*, sőt kérőhe megy nála sokkal idősebb tojóhoz, gyakran még *anyjához is*.

A madarat szerelme hőssé, dalossá, művészé, zsarnokká, gyilkossá képes tenni; szerelmének élvezetében azonban végtelen boldog, viszont nélkülözésében halálra epedni képes.

Alig hogy lemosolyog az első meleg napsugár, alig hogy ébredni kezd a természet zsibbasztó álmából: a madár szive is megszólal. Egész lényük sajátos átalakuláson megy keresztül, mely kétszeresen szerectetméltóvá, kedves bohóvá teszi őket. Édes fájdalomokban megéneklük a disz-tollruhájukat szeliden simogató aranyos napsugarat, a fellegtelen kék eget, a nyiló kis virágokat és a szerelmet. Erdő és mező cseng-bong örömdaluktól, szerelmes csevegésüktől, s kezdetüket veszik a *mátkanézés* derült napjai! Örege, fiatala menyasszony után néz, keresi a megnyugvást a szerelemben: a boldogító házasséget kiapadhatlan gyönyöreinek forrását. . . .

Hanem ezt fölatalni nem mindegyiknek sikerül; kivált a fiatal, ujdonsült gavallérok eleinte végtelenül szerencsétlenek a szerelem dolgában, mert a rideg szívű (?) tisztas asszonyságok, de sőt a fiatal hölgyek is rendszeren visszautasítják szerelmi ömlengésüket. Igen, a fiatal urak cseppet sem kapósak — sem asszonynál, se lánynál, de nem csak hogy nem kapósak, hanem egyáltalában nem is kellenek nekik! Hja, nagyravágyó az az asszonyféle, még ha madár is! Még az ifju hajadonkák is idősebb, tapasztaltabb s mindenek felett *szébb* házastárs után néznek. De aztán meg van is mibe válogatni, de még mennyire! hát miért ne válogatnának? Tudvalevő ugyanis hogy a madarak között sokkal több a him mint a nő; azután meg az idősebb hímek általában sokkal szerelmesebbek, sokkal tüzesebbek, mint a fiatalok, a mi elvitázhatlanul nagy előny! hát még ha ezzel a tapasztaltság is karöltve jár — minthogy tényleg úgy is van? Ekként állván a dolog, nincs-e tehát igazuk a tollas hajadonoknak, midőn az idősebb férfiaknak nyujtják a szerelem rózsáját? midőn kitüntetik őket a gyermekruhából alig kivetkőzött suhanczokkal szemben, melyeknél sok tekintetben többet is érnek? Hogy is gerjeszthetné szerelemre a gyöngéd és reményekkel túlaradt keblű hölgy szívét egy éretlen, csacsogó ficzkó, az ő kopott ruhájában, ügyetlen settenkedéseivel és idétlen csipegésével? Valóban, nem is volna jó dolga azon madárhölgynek, ki ily esetben ficzkóval lépne örök frigyre, midőn megdézelt, kipróbált férfiakban is van alkalma válogathatni! melyek e mellett még szébbek, délczegebbek is, tehát megnyerőbbek, tetszetősebbek mint az éretlen sihederek. Egyébiránt a tollazat a maga teljes díszében, csak az idősebb hímeknél van kifejlődve, s egyrészt ennek is köszönhetik főleg, hogy udvarlásuk még a *szépben is válogató*s hölgyecskék által meghallgattatik, s nem találkozik a mellőzés ridegségével. Igen, csak *nászruhával* dicsekedhető, tapasztalt — sőt több nemes fajnál ehez még *világot is látott* — férfiak tarthatnak számot a házasséget gyönyörére; csak ezek jogosultak arra, csak ezek reményelhetik, hogy valamely fiatal hölgy kegyeit megnyerhetik. A sasok és keselyűk évekig kószálnak, járják a nagyvilágot, míg a nászruha jelvénye, a tapasztalás és világlátás alapján, számot tarthatnak arra, hogy szerelmi ömlengésük meghallgattatik.

Hja de — sajnos — még sem minden komoly, érett férfi juthat feleséghez, bár hogy igyekezzék is arra szert tenni, és pedig azon egyszerű oknál fogva, mert nincs! No de azért nem esik kétségbe egy sem. Tudja jól mindegyik mi a megpróbáltatás, mi a türelem, mely

vége is többnyire igazolni szokta magát és megtermi rózsáját a tünni és *keresni* tudónak, de meg aztán *önkéntes* agglégénység a madár társadalomban ismeretlen, ott valamennyi férfi igyekszik élettársra szert tenni. Persze ez nem mindegyiknek sikerül; mindamellet az éltető remény nem hagyja el őket soha, «hátha mégis», gondolják bizonyára, midőn elmennek ki a nagyvilágba, mert elmennek, és kóborolnak, kószálnak erdőn, berken és vizeken keresztül, üzve a szerencsét, keresve mindenütt, messze földeken, hontalanul, mert mig párjuk nincs, otthonuk sincs. Igen, mert a madarak társadalmában *a nő az élet központja*; épen ezért, a hol nincs nő, ott nem leli a madár otthonát se, és megfordítva.

Bizony, kedves olvasó, sok minden viszontagságon megy keresztül a madár, mig párt talál, mig epedő szívére megleli a balzsamot, valamely hölgykebel rokonérmében. Hja de persze — mint mondók — ez nem mindegyiknek sikerül! Sokat-sokat kell addig várni, tünni a szegény himeknek; pedig általában épen nem válogatóság; kapva-kapnak minden hölgyön, a melyet épen találnak; nekik mindegyik jó, fiatal vagy öreg, csak nő legyen. Udvarolnak, szépelegnek, és minden szép és jó tulajdonságaikat igyekeznek előtte kitárni; nászruhájok díszét majd erről, majd arról az oldalról bontogatják, minden kitelhető módon mutogatják, hogy szívét meghódítsák; szemükre nem jó álmok; megfélekednek ételről, italtól; sirnak, zokognak, dalolnak tele költészettel, a mint érzelmeik árja követeli, és szerelmüktől egész mámorba esnek.

Mindegyik saját módja szerint igyekszik magát megkedveltetni. Az éneklő madarak versenyre kelnek vetélytársaikkal; mindegyik tulszárnyalni, legyőzni igyekszik a másikat a dal szépségében, hogy ő legyen a sok hivatalos között a választott. — Másféle madarak egyéb módokhoz folyamodnak, hogy választottjuk tetszését megnyerjék. A földön járók a földön, az uszók a vizen, a jó repülők a magasban udvarolnak a legkülönfélébb módokon. Szóval mint mondám, mindenike saját módja szerint igyekszik magát megkedveltetni. A *sasok*, *sólymok* társaikkal fönt a légben játszódva, meglepően szép röpkési gyakorlatokat tesznek: nyilként suhannak el a hölgy szeme előtt; majd alá, majd föl kerülnek, majd rohamosan, majd lengedezve repülnek, kanyarognak, forognak körülötte játszi szárnyelgyintésekkel; szóval a repülés mesterfogásainak legmerészebb mutatványaival iparkodnak remekelni. Az *éjjeli fecskék* (*caprimulgus*) «heit», «heit» kiáltásukat hallatva, körülröpkedik a nőtényt, miközben szárnyaikat erősen csattogatják. A *galambok* félig leeresztett szárnyakkal, kerekreszegett farkkal és hátravetett fővel hajlonganak, tipegnek társuk körül, miközben epedő turbékolást hallatnak; majd pedig fönt a légben körülröpkedik szárnyaikat csattogatva. Az *ölyv* (*Buteo*) alárepül a nyugodtan keringő hölgynek, azután függőlegesen rohan föl választottja szeme előtt a magasba, hogy a következő perczen örömrivalgással hulljon elébe és felgerjeszse szívében a viszontszerelem érzetét. A *pacsirták* sajátos módon lebegnek választottjaik előtt. A *kénes billegény* (*Pallenua sulphurea*) kellemes hangzásu dallamba önti szerelmi vallomását; szárnyait félig leeresztve reszketteti, s farkát ékesen kerekre szegve, járkál szíve választottja előtt; majd játszódva üldözik egymást, szép hullámosan röpkedve.

Az afrikai *suta ölyv* (*Helotarsus ecaudatus*) Szudán ormai fölött igazi bűvös játékot üz szerelmi mámorában a levegőben: «uszik, repül, kering, bukácsol, forog, alá-

suhan, meg fölroppen, mintha csak ki akarná gunyolni a nehézkedés törvényét; felemelkedik magasra, szárnyaait háttára veti, úgy lebeg a levegőben; azután zuhan le, mintha szárnyát szegte volna, mintha valami élettelen kődarab volna. Egyszer csak megzörren valami: az udvarló összeveri a két szárnyát, hogy a levegő csak úgy zug-bug bele, és örömtől, szerelemtől ittasan közeledik választottja felé. Így jár kedvébe szíve bálványának az afrikai suta ölyv.»

És valamennyi talál utat, módot a női szívekhez közelebb juthatni.

A *harkályok*, e máskülönb komoly természetű madarak, szerelmükben egészen a nevetségesig mennek. Fejtollaikat fölberzentik, bókolnak, méltóságtelien körüljárják szívek választottját, majd fejökkel bólintgatnak s mind ezt oly félszegen, ügyetlenül teszik, mint egy falusi kamasz, ki minden áron a nagyvárosi dandit akarja játszani. A *kakuk* magasra emelt farkkal, fölberzentve fejtollait, ül egy ágon s toroka szakadtából a berekedésig kiáltoz. Néha csöndesen lebegve repül választott társa előtt, halkán hangoztatott «kva va va» szóval vallva szerelmet, majd meg ismét gyorsan rágyújt a kakukkolásra. A *fecskék* szárnyalási ügyességük bemutatása és e mellett vidám csicseregésük által igyekeznek magukat megkedveltetni. A *házi fecske* «odaül a párja oldala mellé és cseveg, csicsereg, csacsog neki mindenfélét; sokat, szépet beszédes ajakkal, a mint kis szíve sugallja. Érzelmének hevében, mikor már csordultig van a kebel, felreppen, egyet kerül a levegőben, dalol, dalol, azután kecses kanyarulattal megint visszazáll, hogy dalának utolsó, legédesebb szavait szépen a fülébe mondja kedvesének.» A *gyurgyalag* (*Merops apiaster*) órákig üldögél párjával az ágon egyfolytában; mert hiszen ő nem tudja dalba önteni szerelmét. Majd felrebben, tova száll, de a következő perczben már ismét ott ül, ott enyeleg szíve választottja mellett, odasimul, odaszorul a mátkája oldalához és érzelmeinek világa csak a szemeiben csillog. — Az *erdők szíve*, a csalogány, és sok más remek éneklő, énekbe önti szerelmi vallomását. Igen, mert a dal szinte úgy náluk is, mint az embernél: a szív érzelmeinek kifejezése.

Legfurcsább szerelmi vallomást használ egy afrikai nagy idomtalan csőrű madár, az u. n. *tók* (*Buceros erythrorhynchus*), melynek neve egytagu «tók» szavat hangoztatja vissza. Brehm megfigyelései szerint — ez a ficzkó odaül valamely ág hegyére és komoly arczal, sebes egymásutánban folyvást gyorsabban és növekedő szenvedélylyel mondogatja azt az egyetlen szót, a mely az ő nyelvén szívének minden érzelmét kifejezi épen úgy, mint a mi fülemilénk bájos éneke. Hogy szerelmi dalának nagyobb nyomatékot kölcsönözzön, taglejtésekkel is kíséri a szót: minden kiejtett «tók» után bólint egyet fejével. És a mint nemes felhevülésében mind gyorsabban és gyorsabban mondogatja, hogy «tók, tók, tók», feje mind mélyebbre és mélyebbre bólint lefelé, mig végre lelkesültségében — minthogy nagycsőrű feje különben is nehéz — elveszti az egyensúlyt és alábukik. Ez azonban őt legkevésbé sem zavarja meg; szívének forró érzelmeit egy fokkal sem hűti le; a következő perczen ismét ott ül a fa tetején, kezdi a hol elhagyta és ismét eldandolja a szomszédos bokorban hallgató választottjának egyhangu dalát.

Hanem szintén Afrikában, még az *erdei ibis* is furcsa egy módját leli az udvarlásnak. Ez ugyan nem mondja, hogy «tók, tók», hanem oly rémes jajgatást visz véghez,

és oly siralmas panaszhangokra fakad, hogy szinte borsódzik a háta az arravetődő utasnak a borzasztó, néha sikoltásba átmenő hangok hallatára.

A feleségszerzés nehéz feladatában még nagy szerepet játszik a *táncz* is; sőt vannak oly madarak is, melyek a régi kor lovagjaiként *harczot vívnak* szívük választottjájért. Így például a him *sasok*, *sólymok* és *kócsagok* arájokért oly elkeseredett *párbajt* vívnak, a mely néha egyik-másik küzdőfél halálával végződik. A szalonkafélék közül a *vizsnepf* (Gallinago major) hirhedt bajvivó, meg a *küzdő szalonka* vagy örves snepf (Tringa pugnax). A *vizsnepf* küzdelme vagyis talán helyesebben: *párosodási játék*, e madár szokásainak legérdekesebb vonása, és csakis párosodás helyén észlelhető. Először Svédországban észleltették és elneveztetett «lek»-nek; ennél fogva mi is e jelzőt fogjuk használni ismertetésénél.

A «lek»-réten, mocsárban s néha oly nedves helyen történik, hogy a vizet szinte fecskendi maga körül a szökdelő madár. Rendesen naplemente után, midőn még nappali világosság van, kezdődik s tart egész hajnalig, talán csak az éj legsötétebb részének kivételével. Hanem legalább nyolcz, tiz madárnak kell együtt lenni, hogy a játék jól folyjon ezt azonban kettő-három is megkísérli.

A zene, (hogy úgy mondjam) mely a párzási játék legnevezetesebb vonása, magas és alhangokból áll. Az előbbi vékony, süvöltésszerű; az utóbbi pattogó, recsegő hang, melyet bizonytalansággal okoznak. E hangvegyület csendes időben százötven lépésre is elhallatszik. A madár, midőn énekét megkezdi, gyakran zombékra ugorva fölfuvalkodik és szárnyaival csattog; néha több is hallható egyszerre, amint szinte karban énekelnek. Egymástól kis távolságra hosszú vonalat képeznek s ha kettő összekerül, bizonyosan harcra kerül a dolog, melyben leginkább szárnyaikat használják fegyverül. Alkalmilag, — önkényt vagy vetélytárs által üzve, fel is száll némelyik s rövid körbenrepülés után, a szárnyak gyors mozgásával ismét lebecsájtkozik a föbe.

A «lek» idején a vizsnepf rendkívül szelid; megesik, hogy a vetélytársát üző him pár lépésnyire közeledik a nézőhöz. Beszéddel s egyéb zajjal sem törődnek, sőt ha puskát sütnek el fölöttük, a csevegés pár percze hallgat el csak s azután újra megindul. S valóban igen különös az, hogy e máskor oly vad és zárkózott madár a »lek« idején annyira keresi a társaságot s hogy — míg máskülönben hívó pityegése sines, ilyenkor a him valósággal *énekel* és annyira kivetkőzik természetes vadságából, hogy semmi körülötte történővel nem gondol.

A vándorlók.

Az állatok szellemi élete rendszerint nem részesül olyan méltatásban, mint a minőt érdemel. Még ma is tulnyomó azoknak a száma, a kik az állat tevékenységei rugójaul az ösztönt tekintik s megtagadják tőlük a szabad akarat nyilvánulását. Tesznek azért, mert a külbefolyás tenni készíti; jönnek, mennek, mert külerőszak sodorja őket. Igaz, hogy a vándorló madaraknak az őszi és tavaszi légáramlat az utmutatójuk hosszú utjukban, de nem bámulatos azon éles látásuk e mellett, melynek birtokában a legelrejtettebb völgyecskeben elhagyott fészüket újra megtalálják? Tunisból, Egyiptomból, sőt sokszor egészen Közép-Afrikából jönnek haza, hogy itthon újra elfoglalják régi fészüköket. Egy természettudós állítása szerint a madarakat vándorlásaikban a villanyos polus szabályozza s ha tekintetbe vesszük, hogy a vándorlók legszokottabb útja összeesik a villanyos poluson keresztül

huzódó képelt délkörrel, ama tudós alapos tapasztalatait el kell ösmernünk. Átalában elismert igazság, hogy ezek a delejes és villanyos erők által nagyon befolyásolva vannak. Azt is tudjuk, hogy a madarak vándorútjukban bizonyos tapasztalatokat is képesek szerezni. Tudva van ugyanis, hogy ezek az európai embereket meg tudják különböztetni az araboktól; az utóbbiakat, mivel nem üldözik őket, közvetlen közelökben is megtürik, az előbbiektől, mert tudják, hogy vesztökre törnek, már messziről elröpülnek; sokan tudják közülök, mikor van kezükben bot és mikor fegyver. Uj-Guineában, hol igen fejlődött madarélet van, azok az utazók, kik eleinte oda léptek, a madarakat olyan szelidnek találták, hogy kézzel is meg lehetett őket fogni. Még nem ösmerték a bizalmatlanságot. Ma ott is oly vadak, mint bárhol másutt. Kalitba zárt fülemülék és kékbegyek már márcziusban igen nyugtalanok, mert az ő vándorutjuk igen hosszú. Átalában azt tanítja a tapasztalat, hogy annál rövidebb a vándorló énekesek útja, minél később kezdenek nyugtalankodni a kalitban ősszel és minél korábban megnyugosznak tavasszal.

A vándor madaraknál utközben még mindig találkozunk talányszerű jelenségekkel. Hogy a madarak időjósok is, azt sokan állítják, sokan tagadják. Az Egyesült-Államok időjelző hivatalai állítják, hogy nagyobb időváltozások előtt a vadludak tömegesen huzódnak dél felé, hogy a vihart kikerüljék. Eme tapasztalattal szemben sokan azt állítják, hogy a madarak gyakran csalódnak a mérsekelt ég alj megkeresésére nézve; sokszor jókor indulnak meleget keresni s ott megfagynak. Vitás kérdés még az is, hogy vajjon apró madarak, midőn nagyobb tengeri utat tesznek, miként pihennek meg közben-közben; a vizen uszva pihennek-e vagy pedig nagyobb utitársaik hátán? Sokan állítják ezeket, több tudós mesének jellemzi. Az bizonyos, hogy bőtermés esetén, mikor a táplálkozás könnyűszerrel eshetik, olyan madarak jelennek meg, melyek máskor ismeretlenek. Ki adja nekik erre az utasítást! Különben a madarak sajátságai több más állatokra is ráillenek. 1864-ben Trieszt mellett oly nagy csőportban és olyan tömött sorokban jelentek a szárdiniák, hogy azokat pusztakézzel is fogni lehetett; 1856-ban a mezei egerek milliárdjai pusztítottak Németországban. A trieszti szárdinia vándorlásnak az eredménye megint az lett, hogy a sirályok és más ragadozók szinte óriási tömegben jelentek meg Trieszt táján. Hazánk déli részén 1878-ban a tölgyesekben fogalmat felülhaladó mennyiségben pusztítottak a hernyók s alig hogy ezek elterjedtek, azonnal a kakukkok is elborították az erdőséget, hogy felfalják azokat. A vándorló madarak utiránya ugyan egyik évben majdnem ugyanaz, mint az előzőben, de néha eltéréseket tesznek. Ezen eltéréseknek rendszeren kézzelfogható okuk van. Átalában a tengeri sikságoktól nem félnek, de a száraz sikokat kerülnek.

Még meg kell jegyezni, hogy a rovarokban is van a madarakéhoz hasonló vándorlási képesség. Ugy ezeknél, valamint a madaraknál, még mindez ideig hiányzik a tudomány olyan fejlettsége, mely minden kétséget kizárólag okát tudná adni annak, hogy a vándorutakra és a rendestől valamely czélszerűségi ok következtében történő eltérésre honnan meritik a vándorlók az utmutatást, az utasítást.

Vadászati hírek.

Két medvevadászat volt Minsk orosz kormányzóság határában. Az egyik Chornitza és Welikohorsk erdőkben, egy ottani dúsgazdag orosz birtokán folyt le. A nagyszámmal egybegyűlt vadásztársaság 4 órai hajtás alatt nem kevesebb, mint 7 darab medvét

ejtettek zsákmányul. A vadászás minden szerencsétlenség nélkül ment végbe, noha többször megesett, hogy a neki dühödött vadak oly hirtelen rohantak a támadó vadászokra, hogy lőfegyver helyett vadász késsel kellett életüket oltani. A másik vadászat Wittgenstein P. herceg smolewitszi és shtinói erdeiben folyt le. A 4 napig tartó vadászat alatt 3 öreg és két kölyök medve ejtett zsákmányul. Az elejtett medvék közül az egyik 3 mázsánál nehezebb volt.

A madarak tömeges pusztítása Amerikában is oly kiméretlenül gyakoroltatik, hogy a vadállományokra oly féltékeny jankeek kényszerülve lesznek ez ellen szigorú óvrendszabályokat életbe léptetni. Észak-Carolinában fekvő Harrisburg piacát nap-nap mellett ezernyi apró énekessel árasztják el, melyek többnyire jó árért el is kelnek. Egy éjjel több mint kétezer vörösbegyét öltek meg e vidéken s hozták reggel a piacra. A madárgyilkolásra Amerikában nem tört, hálót vagy lépvesszőt használnak, hanem fáklyákkal berontanak a sűrűbe s a fénytől és lármától felriadt madárkák megzavarodva röpkednek ide-oda, mi alatt a legkönnyebben meg lehet őket fogdosni.

A koronaherceg által rendezett május 28-tól június 3-ig tartott szarvas üzés a bécsi erdőben felette fényesen sikerült. A koronaherceg, ki múlt évben szinte bejárta a bécsi erdőket, már ez idén oly alapos helyismerettel bírt, hogy annak minden részét-zugát vezető nélkül járta be. Május 28-án 6—8 óra közt este, kitűnő temperamentum mellett sikerült időben a lammerói erdőkerületben tartotta lesjárását a koronaherceg, mely alkalommal 5 szép szarvas jelentkezett. A következő napokban már borongós időben vadászott ő fensége klausen-leopoldsdorfi erdő kerületben, mely alkalommal szinte 5 szarvas esett áldozatul ő fensége golyójának. Az utolsó két nap, noha az idő még kedvezőtlenebbre vált, eredményben szinte nem állt hátrább az előző napoknál.

Vegyes sporthirek.

A regattaversenyre a kedvezőtlen idő miatt csupán csekély számú közönség jelent meg, de az díszes volt. A versenybizottság gr. Nádasdy Ferencz elnöklete alatt a következőleg alakult: versenybíró Arany László, pályabíró: Rudány Dezső, időmérők: Bohus László, Rácz Gyula, indító: Rudisich György, titkár: Csizik Béla. A versenyprogram hat számból állott, résztvettek benne a Hunnia, a Nemzeti, a pozsonyi hajósegyletek, továbbá a bécsi Pirat és a Wiener Turner-Ruder-Club tagjai. A közönség a verseny első számait élénk érdeklődéssel kísérte, de a didergő hideg a versenyek vége felé meglehetősen lelohasztotta az érdeklődést. Első volt a skiff-verseny. Díjult kitűzetett a nemzeti hajósegylet vándordíja és emlékérem. A versenydíjat tavaly Frey Lipót az Erster Wiener Ruder-Club Lia tagja nyerte meg, ez idén Hintermann Henrik a Wiener Turner-Ruder-Club és Mészáros Ferencz, a nemzeti hajósegylet tagja ellenében védte. Pálya 3000 méter lefelé egyenes vonalban. A start nem ment egészen rendben, mert Mészáros csak akkor indulhatott, mikor már ellenfelei hat-nyolcz strokeszal előnyben voltak. Komoly küzdelem fejlődött ki Frey Lipót és Hintermann között. Mindkettő harminczhat trokesszal indult, Mészáros pedig negyvennel kezdte. A pálya felén Hintermann egy hajóorral megelőzve Freyt kilencz percz és öt másodpercz alatt elsőnek érkezett be. Frey 10, Mészáros pedig 15 mperczcel később érkezett. Mészáros esélyét nagyban kétségessé tette már a start is, ez ellen óvást emelt, de óvását a versenybíró nem vette tekintetbe. Második szám volt a négyevezős-verseny, kultőre épített belvillás hajók részére kormányossal, hazai verseny oly kezdő evezősök számára, kik versenyben részt nem vettek. A Hunnia, a nemzeti és pozsonyi hajósegylet tagjai vettek részt e versenyben. Elsőnek érkezett a pozsonyiak Csángója, második volt a Hunnia Balatonja, harmadik a nemzeti hajósegylet Sirálya. Komoly küzdelem fejlődött ki a Csángó és a Balaton között, de a Balaton a forduláznál vesztett annyit, hogy pár hajóhosszal megelőzte a Csángó. A pozsonyiak kitűnő tecknikája sportkörökben általános elismerésre talált. A négyevezős versenyben a Wiener Ruder-Club Pirat mérkőzött a nemzeti hajósegylettel. Már az indulásnál a bécsieknek jósolták a győzelmet. Egyenlő strokeszal indult a bécsi Wien-Berlin és a budapesti Villiám, csakhogv a Villiám egyik lábszorítója megtárgult, azután pedig eltört és így a bécsiek könnyen győztek. A Wien-Berlin 6.39 mp. alatt érkezett be elsőnek. A következő versenyben a Hunnia és pozsonyiak mérkőztek meg. Ismét a pozsonyiak győztek. Volt még egy két-evezős verseny, győztesek lettek Mészáros Ferencz és ifj. Ádám Károly, 7.55 mp. alatt futva be a 2500 méteres pályát. A versenyeknek a késő est vetett végett. A Margitsziget alsó vendéglőjénél a versenybíró elnöke viharos éljenek közt osztotta ki a díjakat.

A hamburgi versenyek lefolyása. 1. Megnyitó verseny. 1500 márka. Körülbelül 1800 méter. (13 aláírás). Mr. Edward négyéves pej méne Mazeppa (ap. Kisbér, a. Gape Diamond) első; Jüel Brockdorff báró hároméves sárga méne Frederiksberg második; Mr. Johnson H. hároméves pej méne Bergfalk harmadik. Republican O. II, Serleg és 2000 márka. Körülbelül 950 méter. (20 aláírás.) Juel-Brockdorff báró kétéves sárga kanczája Gurre (ap. Lemnos, a. Ransom) első; Henckel Hugó gróf hároméves pej méne Chalili második; Haugwitz báró hároméves pej-méne Bouteau harmadik. III. Ezüst-ostor és 1000 márka. 1400 m. (8 aláírás.) Captain Joe négyéves pej kanczája Golden Days (ap. Kaiser, a. Nutbeau) első; Mr. Edward hároméves pej kanczája Cockerow második; Oehlschlaeger bankár négyéves pej méne Indian Warriot harmadik. IV. Nagy hamburgi handicap. 6000 márka, körülbelül 3800 méter (22 aláírás.) Oehlschlaeger bankár négyéves sárga kanczája Sylph első; Raben F. gróf hatéves sárga kanczája Piera második; Treskov lovag öt éves pej méne Harzbury harmadik; Gildesbeck negyedik. Összesen kilencz ló futott. V. Hansa-verseny. 2000 márka, 1999 méter (10 aláírás.) Spickermann Ottó három éves sárga méne Coll Athol (ap. Coll a. Drumtassie) első; Fürstenberg hg. négyéves pej méne Erstling második, Scheel-Plessen gr. hároméves sötétpej kanczája Ursula harmadik, Leibhusar O. VI. Eladó verseny. 1000 márka, 1800 méter (4 aláírás.) Mr. G. Long hatéves pej méne Mob Orator (ap. Lecturer. a. Red Ray) első; Bothe F. négyéves pej méne Last of The Avons második. VII. Vadász-verseny. 1500 márka. Körülbelül 4000 méter. (10 aláírás.) Torgany hadnagy öt éves pej méne Volcano (ap. Vulcan, a. La Romanerie) első; Scheel-Plessen gróf idős sötétpej heréltje Koko második; ugyanannak pej heréltje Ribersdale harmadik.

A valeczipedsport Franciaországban rövid idő alatt felette elterjed és annyi velocziped-klub alakult, hogy a legkisebb városkára is jut egynehány. Leginkább déli Franciaországban virágozik. Legutóbb alakult «Union velocipedique de France» czimű egyesület, melynek egyik tagja azon javaslatot tette, hogy nyilvános versenyeket csak az Union egyesület, vagy minden departementben levő egyesülete, rendezhet. Ilyen versenyekben csakis azon francia vagy idegen veloczipedisták vehetnek részt, a kik az Unionnak vagy azzal szövetségben álló valamely más egyesületnek a tagjai. Ha ezen egyesületek tagjai oly versenyben résztvesznek, melyeket az Unio egyesület jóvá nem hagyott, mint alapszabály ellen vétőket diskvalifikálja s illetve foszsa meg azon képességtől, melynek biztokában a hivatalos versenyekben résztvehetnek. Minden rendezendő verseny helye előbb az Unio vagy szövetséges egyesület tagjai által biráltasanak meg, tehát azok tartása bejelentendő. A versenyt rendező egyesületek a verseny megkezdése előtt tartoznak igazolni, hogy netáni szerencsétlenségek esetére szükségbeli gyógyszerházzal, sebkötélékekkel el vannak látva. Mind ezekből látjuk, hogy Franciaországban a veloczipedsporttal, mint komoly sporttal foglalkoznak.

Atléták nemzetközi gyűlése, mely ezuttal Angliában fog megtartatni, Londonban, július 5-én kezdődik. Jelentkezési határidő e hó 25-ike. Jelentkezések Mr. Fowden-hez Rutland-Park catfordba czimzendők.

Halászati hírek.

A vidráknak halpusztító sajátsága általánosan ismeretes. Tudva van, hogy a vidrák képesek egész tavakból a halállományt kipusztítani, s a hol ezek vannak, ott a halaknak nyugtok nincs. A halászat érdeke kívánja tehát, hogy ezen halragadozókat minél inkább irtsuk. Ez azonban — tekintve a vidrák ravaszságát — nem könnyű dolog. Eddig leghatályosabb volt a vastörök alkalmazása, azonban ez sem sikerül mindig, mert a vidrának nagy megfigyelő képessége lévén, csakhamar észreveszi a tört s kerüli. Legujabb tapasztalatok szerint legezészerűbb a vidrák partra járó helyeit kipuhatólni, oda mésszszel bevont deszkát tenni s mellé a vastört. A vidra okvetlen megkeresi e deszka kijárót s tőrbe esik. Födolog a folyton való figyelés, mert — mint említettük — a vidra szereti a kijárót változtatni, tehát mindig ilyen helyre kell alkalmazni a mésszszel bevont deszkát és vastört.

KÖZGAZDASÁG.

Van-e sok gyümölcs?

Én a gyümölcsészetet úgy szeretném elterjedve látni, hogy ne csak a mivelt ember foglalkozzék azzal, hanem a nép, melynek feladata a földmiveles útján olyan és annyi élelmi szert előállítani, mely tápláló legyen, szelidítsen, az

ipart, kereskedelmet is előmozdítsa. Mert hiszen az ember még nem jutott odáig, miszerint a buzát, ezt az isteni egyszerű növényt, úgy termelje, a milyen szaporodó képességgel a természet minden gyermekét felruházta. Például 1873-ban egyetlen szem buza képes volt nálam 1700 szemet hozni; míg most a jelenlegi mivélési rendszerrel alig hoznak szemet.

Azonban most nem ezt tűztem feladatombul hanem azon kérdés megfajtását: van-e sok gyümölcs, vagy lehetne e sok? Mert hiszen ha a nép emberét biztatom a gyümölcsösállításra, mindenik azon ellenvetéssel áll elé, hogy ha mindnyájan annyi gyümölcsöt termelünk, a mint tanító úr mondja, utoljára senkinek sem fog kelleni. Ezen feleletet a restség mondatja. Mert bizony a gyümölcsbőség felér Kalifornia 38 előtti aranybőségével s a'ból akkor mégis egy kukkot sem hagytak ott azok, akik hamar és könnyen meg akartak gazdagodni. Így történik a nagy mennyiségű gyümölcsstermeléssel is. Nem fog az ott maradni senkinek a nyakán. Népünk hibája indolentiája mellett az, hogy nem akarja meg ismerni a gyümölcsnek akár élvezési akár kereskedelmi becsét. De mint nyaláncságerért, csemegéért a lopás veszélyének teszi ki magát. Valóban az eszem nem éri fel, miként lehetne az oltványlopásnak, rombolásnak, és a termés ingyen eltulajdonításának elejét venni. Tőlem már sok oltványt loptak el, mindamelllett is, hogy aki csak kért mindnek adtam ingyen.

Midőn e sorokat írom, azon éjjel is négy elhelyezett loptak el. Az efféléhez megbocsátás nélkül való szigorú mezei rendőrség kell. De mi nagyon igénybe vettük ezen mondatot: «bocsásd meg a mi vétkeinket, mert mi is megbocsátunk az ellenünk vétőknek». Ha kérnek engedünk, hiszen embertársak vagyunk; s ezzel a koriféusoknak utat adunk az alattomos gonoszságra. De e tárgyban lenne csak oly szigor, hogy aki egy ágat, egy gyümölcsöt bánt, hetekig üljön a tömlőczben minden szigor között, tudom kivesznék e bűn.

A gyümölcslopó nem azért lopja mert éhes, hanem kívánságát nem bírja legyőzni. Aki oltványt lop pedig kétségkívül egy jövedelmező tőkét sajátított el; s lepirongotással kell-e ezt büntetni? Nem. Vas szigorral. Tanulja meg az ember egyszer, mi a különbség az enyim és a tied között, ha az egy hajsza is. Népünk a gyümölcsfa és a dohánylopást nem tartja vétkeknek.

No de tárgyamtól igen messze mentem: jogtudósi képességemről akarok nyilatkozványt adni, és most veszem észre, hogy a sok gyümölcscről akarok beszélni. A fennebb kitett kérdésre azt felelem: *sok gyümölcs nincs és nem is lehet.* Ez az akadály tehát utját nem vághatja a szélesen elterjesztendő gyümölcsstermelésnek. Minden embernek van egy vesszőparipája és szeret azon lovgolni. Ezek közül egyik a gyümölcsészet. Még nem láttál mivelt embert, ki e foglalkozást ne kedvelné s bátran mondhatom, hogy nálunk Pomona isten asszony oltárán csaka mivelt emberek áldoznak. Ebből azon következtést vonom, hogy valameddig csak a mivelték foglalkoznak ezzel, gyönyörűségből és nem a nép kenyértermelési és kereskedelmi szempontból, a nemes iparág addig ha emelkedik is, de általánossá nem lesz. Pedig azzá kell lennie hazánkban is. Hát külföldről hozzanak a kanaánföldü Magyarországra oltványt és gyümölcsöt. Hiszen ennek földjét az isten jókedvében gyümölcsfalajnak alkotá meg a Duna, Tisza síkjain is, hát Erdélyben? Régen] kivált a 16-ik században és azelőtt Erdélyben is roppant mennyiségű gyümölcs termett, legalább mint Veráne Antal, a legmagasabb hivatalokat viselt és szava-

bevehető ember erről értesít. De jöttek Bátor Zsigmond esztelensége miatt a vandal idők: elveszett a tulajdonos az ember-, és kulturairtó harcokban, elpusztult a tulajdon. Jött időszak, melyben a római költővel azt mondták: minek ültessünk körtét és sorban szőlőt hiszen ugyis a garázda idegen katona pusztítja el.

Ha népünket szóval, példával a gyümölcsstermelés általánosítására buzdítjuk, s annak, előtte rengeteg haszon értékéről beszélünk, azt, nem csak hogy légből kapott állításnak mondja és lemosolyogja, hanem azt feleli: minek ültessék másnak, ma holnap e nyomoruságos életből elpusztulok, senki sem köszöni meg. Belsőmöm van egy pár fám, hogy meg ne kívánjam a másét, melyet a tolvajoktól megtudok védelmezni, de hogy a mezőn az utak mellett és földjeim végére, szélére ültessék vagy tagomból egy darabot gyümölcsfával foglaljak el, nem tehetem két okból: mert későre ad jövedelmet és mert mikor terem ellopják; hogy pedig földjeim végében ültessék, azt azért nem teszem, mert az ekével nem akarom kerülgetni.

Szó a mi szó nálunk gyümölcsfát a nép embere még csak oda ültet, hol a földet másként *könnyen* nem értékesítheti. Mikor én másfél hold nagyságu iskolakertembe 100 darab gyümölcsfát helyeztem el, a község tagjai azt mondták: elment-e az eszem hogy azta szép kertet gyümölcs-fával foglalom el? De hogy ment, sőt épen nagyon helyén van. Ez a 100 fa idővel ezen a helyen évenként legkevesebbet 500 forintot fog hozni ugyszólva csekély utánjárással. Mert édes atyámfiak ha az önök kertjében a másként értékesíthetlennék látszó hely, láthatólag a a gyümölcsben olyképen jövedelmez, hát ez a jó talaj gyümölcsössé alakítva, igen szépen és sokáig meg szolgálja azt a helyet, melyt neki adtam. Csak egy szépen megtermett alma- vagy körtefára kell pillantanunk, hogy annak ezer számban való szaporítására az észlelő ember kedvet kapjon. De bizony megérdemli, hogy minden gazda birtokából legkevesebb három holdat gyümölcsössé alakítson.

Szóljunk számokban; ezek legérthetőbben beszélnek. 16 □ ölet számítva minden fának, három holdon elfér 300 gyümölcsfa; mit vegyesen — egy körtét egy almát — vagy ha talajunk délnek álló emelkedett hely, közben tötös rendben, cseresznyét, nemes szilvákat helyezve el — mikor a fák derekasan termésbe jönnek az almafák per 10 véka 50 krjával 5 frt; — a körtefák, minthogy ezek közül a nemesebbek nem növelnek nagy fát, hozzanak fél annyit, tehát két frt 50 krt; — a szilvák egy forintot: — a cseresznyefák, minthogy nagyot nőnek ismét 5 frtot. — Legyen 80 almata per 5 frt = 400 frt, — 80 körtefa, per 2 frt 50 kr. 200 frt; 70 szilvafa 70 frt; — 70 cseresznyefa per 5 frt = 250 frt = 10:0 frt helyben. És Erdélyben a gyümölcsfa gondozás mellett, meg eszi azt a bolondságot, hogy 30 esztedeig pontosan terem. De vannak almafaink mint a *ponyik-, gyógyi-, boni-, havasi-alma, kő-alma*, hogy 60 sőt száz évig teremnek.

(Vége következik.)

Gazdasági közlemények.

Mi által lehet a gyümölcsöt a férgektől megóvni? A gyümölcsnek a férgek által való megtámadtatása ismert okokra vezethető vissza. Általában úgy áll a dolog, hogy a teljesen elkülönített gyümölcsök sokkal kevésbé vannak a támadásnak kitéve, mint a levélszerű szervekkel, főleg levelekkel összekötöttek. A férgek a gyümölcsbe lépésük helyét rendszeren elrejtik, egy levelet hozván arra, melyek bizonyos ragadós anyaggal odatapasztanak. Ha tehát

a gyümölcsöt meg akarjuk őrízni, izolálni kell azt és vigyázni kell, hogy a levéllel érintkezésben ne maradjon. A rovarpusztító szerekkel, különösen a nikotintartalmu folyadékkal való mosogatás igen kedvező hatásu nem csak a konzerválás, hanem a szépség tekintetében is.

A gabona kezelése a cséplés alatt és után. A gabona értéke első sorban a fogástól függ; szivós és nedves gabona mindig sokkal olcsóbb, mint a száraz. A cséplés alatti és utáni gondos kezelés által azonban még annak a gabonának az értékét is lehet legalább 5—10 százalékkal emelni, melyben tartós eső az aratás előtt és alatt kárt tett. Az eljárás egy gyakorlati gazda tapasztalatai szerint a következő: Ha lehet, csak száraz időben csépeljünk s a magot éjen át ne hagyjuk a szérün feküdni vagy zsákokban a földön állni, hanem terítsük ki egy szellős deszkapadlásra; gypszes vagy agyagos padlásra sem száraz, sem nedves gabonát ne terítsünk ki. A gabonát, a mennyire lehet, sekélyen kell kiteríteni s minden hűvös száraz napon úgy forgassuk meg, hogy minden egyes mag a levegőn át meglehetősen nagy utat tegyen, a mint az a szérükön történni szokott. Ha a gyakori forgatás által a gabona kielégítő fogásúvá lett, elég, ha ettől az időtől fogva februárig minden négy hétben, márcziustól a virágzás utánig minden nyolcz nap mulva s ezután ismét négy hetenkint megforgatjuk. Arra azonban mindig figyelni kell, hogy e munka csak hűvös, száraz levegő mellett, forró nyári napokon, tehát korán reggel történjék. Minden gabnarakásban az egyes magszemek közt nagymennyiségű levegő van, mely a gabona minőségére nagy befolyással van. Ha tehát a gabonát nedves időben forgatjuk meg, a mint az gyakran elég helytelenül történni szokott, úgy nedves levegő jut a gabona közé, miáltal az erjedés mozdíthatik elő; de ha a forgatás hűvös, száraz időben történik, úgy oly levegő jut a mag közé, mely annak értékét fokozni fogja. A gondos kezelés oly elengedhetlen feladata a gazdának, hogy minden magtár ajtaja felett e szavaknak kellene írva állniok: «Ne feledkezzél meg a forgatásról!»

HETI SZEMLEK.

UDVARI HIREK.

Ő felsége Fealdból szombaton tért vissza Bécsbe, kedden a trónörökösrel a brucki táborba rándult, hol az altisztek tábori mulatságot rendeztek tornajátékkal és díszmenetekkel. Julius elején Ő felsége Polába, a hadi tengerészeti gyakorlatokra megy, Julius második felét Ischlben tölti, hol valószínűleg találkozót ad Vilmos császárnak.

Ő felségeiknek a starenbergi tó partján való mulatása egyuttal tizedik évfordulója annak, hogy ő felsége rendes vendége a vidéknek. Már fogadtatása is bebizonyította, mily örömmel üdvözli őt minden lakos. A király ő felsége szintén megszerethette e pompás nyaraló helyet, mert az idén kilencz napos pihenőt tart itt. Teljes pihenő napoknak nem lehet ezeket nevezni. Reggelenként Bécsből futár jó, ki a legfontosabb ügyiratokat terjeszti elé. Ő felsége katonai iródája is jelen van s így a komoly foglalkozásban épen nincs hiány. Különbön királyunk egészen családjának s a gyöngyörű természetnek él. Ha nem tesznek közös kirándulásokat, ő felsége délelőttökint gyakran sétál leányával, Mária Valéria főhercegnővel; délutánokként egyedül tesz nagyobb sétákat. A királyné kilovagol s istállójából néhány kitűnő paripa áll rendelkezésére. Délben a királyi család közös dejeuner-re gyűl össze. E kör délutánokint a diszes ebédlő-teremben felszolgált ebédnél megnagyobbodik. Mindennapos vendégeik a királyné koros anyja, Miksa hercegné, Károly Tivadar herceg, nejével és családjával, olykor Lajos herceg is. A napokban Albert szász király, Lipót herceg, nejével, Gizella főhercegnővel és gyermekeikkel is megjelentek. A király ő felsége nagyon szereti Gizella főhercegnő gyermekeit, kiket édességekkel ajándékozott meg. Ő felsége az ebéd előtt rendszeren tesz egy kis sétát s gyakran az udvar lakásául szolgáló Strauch-szálló terrasse-a előtt halad el, hol az asztaloknál nyaraló vendégek ülnek. Megjelenésénél mindnyájan felkelnek s ő felsége egyeseket meg is szólít. Erzsébet királyné és Mária Valéria főhercegnő Julius elsejéig maradnak ott s ezután Ischlbe mennek; a király ő felsége azonban már szombaton távozik Bécsbe s Münchenben meglátogatja Lipót herceg családját.

A massage-gyógymód, melyet Erzsébet királyasszony Amsterdamban használt, igen sikeresnek bizonyult. Ő felsége teljesen megszabadult cuszos bántalmaitól s a bajnak ez idő szerint nyoma sincs többé. E jó siker arra indította Mária főhercegnő asszonyt,

hogy szintén igénybe vegye dr. Mezger segélyét. A főhercegnő már el is utazott Amsterdamba, hová férje, Rajner főherceg kíséri.

H A D S E R E G.

Az ellenség jelzése a porosz hadseregben. Eddig a porosz hadgyakorlatok alkalmával az ellenséget jelző legénység egy zöldágot viselt a sapka vagy csákónél. egy legujabb kabinet rendelet ezt megszüntette s rendeli, hogy ezentul — úgy mint az osztrák-magyar hadseregnél alkalmazva van — egy fehér vászon szalag legyen az ellenség jelzője.

A mareini csapat-szerraktár. A pompás Murvölegyben fekvő Mareinban van a monarchia leggazdagabb csapat-szerraktára. Nem csak felülvizsgálatok alkalmával kiadott hivatalos jelentések, de magánlátogatók is egész elragadtatással szólnak e szép hely gazdag ráktárában uralgó rendről. Annak parancsnoka Ráth lovassági százados a hivatalos kitüntetésekön kívül a környék lakossága által is mint páratlan pontos, szorgalmas katona és népszerű ember van elismerve. Steiermark fiai «a mi jó és kedves Ráth kapitányunknak» nevezik.

E G Y H Á Z.

Ő szentsége Jacobini bibornok-államtitkárt a római theologiai akadémia protectorává, Howard bibornokot a Szent Sulpicius társulat protectorává; Patrik Ryant, tricomiali címz. püspököt s jelenleg a st. louisi érseknek, Henriknek coadjutorát philadelphiai érsekké, Masot Tamás atyát, a prédikátorok rendjéből, a Philippi-szigetek Rosario tartományából, fukieni (China) apostoli vicariussá nevezte ki.

Ő Felsége megerősítette dr. Kuncz Adolfnak csornai préposttá történt megválasztását és a nyitrai székeskáptalanban: ivánoci Gyurikovich Mátyás éneklő kanonoknak az olvasó kanonokságra, Kozlik János örkanonoknak az éneklő kanonokságra, Venczel Ferencz székesegyházi főesperesnek az örkanonokságra, Czeizel Gábor trencsényi főesperesnek a székesegyházi főesperességre, Vágner József zsolnai főesperesnek a trencsényi főesperességre, Chorényi József gradnai főesperesnek a szolnai főesperességre, és Heill Károly idősebb mesterkanonoknak a gradnai főesperességre való fokozatos előléptetését jóváhagyván, az akként megüresedő mesterkanonokságra Balogh Antal nyitraigeremséri plebános és nyitra-kerületi alesperest nevezte ki, Heill Károly nyitrai székesegyházi idősb mesterkanonoknak pedig a Bold. Szűz-Máriáról nevezett almádi és Ninár Mihály nagybeliczi plebános és a szkacsáni kerület alesperesének a Bold. Szűz-Máriáról nevezett ábráni vagy ábrahामी címzetes apátságot adományozta. A «de secta Massonum» című encyclicáját ő Felsége a családi könyvtár részére elfogadta. Ő császári és apostoli királyi felsége, a szarvkó iróm. kath. hitközségnek, temploma tornyának helyreállítására ötven frtnyi segély adományozott; a munkácsi gör. kath. egyházmegyéhez tartosi nyir-császári hitközségnek, lelkészlaka helyreállítására ötven frtnyi segélyt, Alsó-Hricsó róm. kath. hitközségnek, temploma helyreállítására kétszáz frtot, Alsó-Lieszkó róm. kath. hitközségnek, temploma kijavítására kétszáz frt. segélyt a lénartói róm. kath. egyházközségnek, iskola-építkezési czélokra kétszáz frtot, a bratíi gör. kath. hitközségnek, temploma kijavítására száz frt segélyt, a cseresei gör. kath. egyházközségnek, iskola-építkezési czélokra és a templom-harang helyreállítására száz forintot, Roszály községének iskola-építkezési czélokra száz forintot méltóztatott magánpénztárából legk. engedélyezni.

Az angol rendőrség tudatta az olaszszal, hogy a dynamito-anarchista-párt több tagja Olaszországba utazott, különösen templomok fölrobbantására. Az olasz rendőrség erről értesítvén a Vas ticant, ez elrendelte a szent Péter templom szorgos őrizetét.

A vácsi székeskáptalan és megyei papság következő hódolati feliratot bocsátott *Peitler Antal József ő Nagyméltóságához püspöksége huszonöt éves jubilauma alkalmából.* Nagyméltóságú és Főtisztelendő Püspök ur! Kegyelmes Atyánk! Az isteni Gondviselésnek, mely legbölcsebben intézi és kormányozza szentegyházunkat úgy egész terjedelmében, mint egyes részeiben, imádandó jóságát és kegyelmét áldjuk mi, fiui hódolattal alólirottak, a vácsi káptalan és az egyházmegye többi papsága e napon, melyen megengedte érnünk a jóságos Ég, hogy Nagyméltóságod püspökké szenteltetésének és vácsi püspökségének huszonötödik évfordulóját ünnepelhessek. Nagy apja ez, Kegyes Atyánk! ezen ősmagyar egyházmegyének, mert e szép megye kilencz százados életében ma virradt föl csak negyedszer e nap, midőn a főpásztor püspökségének negyed századát ünnepelheti. A 13-ik században Bolesláv, a leleszi prépostság alapítója; a nagy Mátyás király alatt a hirneves főpap: Báthory Miklós, ki a tudomány és szépművészetek világszerte ismert kedvelője volt: egy század előtt pedig a nagy Mi-

gazzi ünnepelte püspökségének negyedszázados jubilaemát. Ugy látszik, hogy mint szülejét szerető gyermeknek hosszú életét ígért az Ur, az egyházért szeretettel lángoló főpásztoroknak is hosszú kormányzást enged a Gondviselés. Valóban, ha maradandó emléket hagytak a most nevezett főpapok kormányzásuk után, nem kevesebb emlék jelezi Exczellenziád bölcs főpásztorkodását e negyedszázad alatt! Bolesláv leleszi prépostságával szemben létrehozott Exczellenziád 12 önálló lelkészséget, templomokat és iskolákat; s Báthory Miklós tudomány-pártolásánál, melyről már csak a történelem beszél, maradandóbb emlék lesz az egyesített s külön épületben elhelyezett könyvtár, mely az egyházmegyei muzeummal kibővítve, hirdetni fogja századokig Exczellenziád tudomány- és művészet-pártolását. A Migazzi Kristóf örgróf által emelt székesegyházi templomban is megörökítette Exczellenziád emlékét a párrallan szépségű négy csilárral; az általa létesített papnevelde s az ő nevét hordozó nyári lakot díszesbbé tette, mint valaha volt, sőt az elődei által lakott püspöki palotát is ellátta, a mi egyik legszebb dísz s ékessége, oly gonddal ápolt műkerttel, milyennel azelőtt nem dicsekedett. Kiterjedt Exczellenziád atyai gondoskodása mindenre, papjainak nyugintézetet létesített, hogy a jövő gondja ne terhelje őket; az egyházmegye iskolatanítóit egyletbe fűzte, hogy jövőjük iránt egyesült erővel intézkedjenek; a tanulóknak székhelyén főgymnasiumot, a leánynevelésnek pedig irányt adott Exczellenziád, meghonosítva Vácson az apácák intézetét, hogy az egész megyében csakhamar elterjedjenek. Áldást osztó kezét kiterjeszté Exczellenziád székes káptalanára is, amennyiben a püspöki asztalról nevezett kanonokok javadalmát gyarapította, s még fejedelmi bőkezűséggel tovább is gyarapítani tervezi; nem különben a szegény állomásokon fáradozó segédlelkészekre, kiknek állandó évi segélyezésére nagy összeget fordított; de kiterjeszté azt az egész egyházmegyére, az egyházkerületek alkalmasabb besoztlása, az esperesek tekintélyének emelése, s az esperesi szemlék rendszeresítése iránt hozott rendeleteivel, mely utóbbi intézménye a hitközségi autonomiának vetvén meg alapját, a világi elemnek érdekelttségét van hivatva felkelteni egyházi ügyeink iránt, s így csak évek múlva fogjuk érezni egész teljében annak jótékony hatását. Bölcs huszonöt éves kormányzásának egyéb áldásairól nem is szólunk, hisz az egyházmegye 223 áldozára közül 126 Exczellenziád áldott kezének feltevése által lett azzá, s így a mi jót miveltünk, közvetve Exczellenziádnak tudható be érdemül. Ily dicső pálya huszonötödik évfordulóján lehet-e ez egyházmegyének hü fia, kit az öröm hálaérzetre ne gyulasztana? — De mivel igaza van a költőnek, midőn így énekel: «Nem érez az, ki érez szavakkal mondhatót,» ne vegye rossz néven, ha örömnnyilatkozatunk a mai örömnnyep nagyságának nem megfelelő, de legyen meggyőződve, hogy hálás szeretet és férfiúi hódolat vezérelt benünk. Ezen őszinte érzelmektől áthatva, kívánjuk e napon Nagyméltóságodnak, hogy a Mindenható még számos éven át éltesse és boldogítsa egyházmegyéjének és a magyar hazának díszére és javára; hön imádkozunk az egek Urához a zsoltárossal: «Hallgasson meg téged az Ur és oltalmazzon Jakob Istene. Küldjön Neked segítséget a szent helyről és emlékezzék meg minden áldozatodról. Cselekedjék Veled szived szerint és minden szándékedat teljesítse!» S midőn ezen imánk záradékául szívünk mélyéből folytatjuk a szent lantossal: «Uram hallgass meg minket e napon, melyen segítségül hívunk Téged!» azon alázatos kérelemmel járulunk Nagyméltóságod kegyes színe elé, hogy tartsa meg továbbra is e megye Clerusát főpásztori kegyeiben, esdje le e nagy napon reánk és a gondjainkra bizott népre püspöki áldásával a Megváltó szent kegyét, s fogadja kegyelmesen szerény hozományunkat, e pásztortbotot, mint a főpapi hatalom jelvényét, és e pásztort gyűrűt, mely mig egyrészt legalkalmasabban jelképezi Nagyméltóságodnak egyházmegyéjével töltött szerencsés eljegyzését, másrészt záloga legyen az összetartó egységünknek, valamint fiúi ragaszkodásunknak és jubilans Főpásztorunk iránti tántoríthatlan hűségünknek; melylyel maradunk — magunkat főuri kegyeibe és atyai szeretetébe ajánlottan sokszoros kézsőkunk mellett kitünő mély tisztelettel: Vácson, 1884. évi június 19-én. Nagyméltóságodnak alázatos hálás fiai: a vácsi káptalan és az egyházmegye többi papsága.

Ft. Flóra Xav. Ferencz, cholti cz. apát, nagyaradi lat. szert. kanonok 1000 forintos alapítványt tett le a tasnád-szántói róm. kath. iskola javára, hogy annak évi kamatai részint tankönyvek és lábbelik beszerzésére, részint a kántortanító jövedelmének emelésére fordíttassanak.

Ft. Márkus Gyula pápai praelatus ur ő méltága apát, esztergomi kanonok, a közp. papnevelde kormányzója, az országos központi kath. legényegylet házépítési alapját egy drb 100 frtos járadék kölcsönkötvénnyel növelte.

Nemcskay István, Sámsonról nevezett Szent-Benedeki prépost nagyszombati társas káptalani nagyprépost f. hó 17-én reggel 92 éves korában jobblétre szenderült.

Pekingben meghalt Delaplace katolikus püspök, ki mint hit-térítő Franciaországból negyven évvel ezelőtt ment Chinába; kitünő ismerője volt a chinai nyelvnek és híres chinai szónok; a pekingi katolikus hitközség 30,000 lélekből áll s két temploma van.

Belgiumban a kath. miniszterium az iskolai kérdésben, mint Eecloos Kervyn de Lettenhovo képviselő kiemelte, teljes oktatás-szabadság rendszeréhez fog visszatérni; minden polgár — mondá a képviselő — maga választja az iskolát, melybe gyermekeit küldeni akarja. A községeknek azután a tanulók száma szerint tantézetű különbség nélkül kötelező járulékokat kell adniok az iskolák fentartására; továbbá a községeknek szabadságukban áll, facultatív kiadásokat vállalni további iskolák alakítására. Ellenben az állam csak segélyt nyújt e községeknek a kötelezett iskolai kiadásokhoz és pedig szorosán a tanulók számaránya szerint: a facultatív iskolai kiadásokhoz az állam nem ad segélyt. Ezen rendszer biztosítja az oktatást, a családtyák jogait s a községek autonomiáját, de kizárja az iskolai rendszer fölforgatását a miniszteriumok bukásánál. Fő beleszólásuk az iskolánál a szülőknak van, mert választásuktól függ valamely intézet tanulóinak száma és következképen a községi és állami segély nagysága. Marad még azon kérdés: mi történjék az állami iskolák tanítóival? A nevezett képviselő kijelenté erre nézve, hogy sokan ezen tanítók közül csak szükség s kényszerből maradtak ott, és követelte, hogy alkalmaztassanak, ha jelentkeznek. «A győzelem órájában — így végzé beszédét — proclamálni lehet — amnestiát.» Ezen képviselő nézete valószínűleg érvényre fog emelkedni.

EGYLETEK.

Uj egyletek: Dunavecser: Olvasókör. Vörösvár: Temetkezési egylet. Szepes-Szombat: Casino. Budapest: Paulai szent Vincze egyesület: Szepes-Olaszi: Községi tanítók méhész egylete. Szombathely: Vasmegeyi aggharczosok egylete. Bokod: Önkéntes tűzoltó egylet. Miskolcz: Borsod megyei orvos-gyógyszerész egylet. Bocsár: Olvasókör. Maros-Vásárhely: Szinügy pártoló egylet. Nagy-Surány: Fröbel gyermekkert. Nagyvárad: Nagyvárad és vidéke Fröbel egylet. Német-Lő és Margita: Önkéntes tűzoltó egyletek. Sárbogárd: Casino. Csókfalva: Községi iskolai könyvtár és olvasó-egylet. Battonya: Kisdedovó egyesület. Brassó: Pinczér-egylet. Csatád: Lövész egylet. Jász-Ladány: Gyászkocsi társaság. Nagy-Torna: Kisdedovó egyesület. Fiume: Munkás önszegélyző egylet. Kézdi-Vásárhely: Kórház egylet. Charleville: Olvasó egylet; Rákos-Palota: Társaskör. Nezsider: Szent Erzsébet egylet. Debreczen: Felolvasókör. Budapest: Szünidői gyermektelep. Brassó: Kereskedő ifjak társulata. Högyész: Kereskedelmi kör. Kopács: Egyetértési olvasókör. Nagy-Kun-Karczag: Negyedik függetlenségi olvasókör. Bács-Baracska: Polgári olvasó egylet. Kudiris: Román értelmiség olvasó egylete. Zenta: Függetlenségi kör. Csurog: Népkör. Hajdu-Sámson: Önkéntes tűzoltó egylet. Gyékényes: Polgári olvasókör. Pancsova: Tornaegyesület. Kis-Bér: Önkéntes tűzoltó egylet. Temesvár: Iparegyesület. Detta: Polgári olvasókör. Zákány: Állomási társaskör. Német-Bencsek: Községi önkéntes lövész csapat. Orosháza: Ötven forintos ötödik temetkezési egylet. Temesvár: Majoroki kisdedovoda. Zenta: Casino. Károlyfalva: Önkéntes tűzoltó kar. Nagy-Becskek: Torontálmegeyi házi ipart és ipari oktatást terjesztő egyesület. Szöllős-Györök és Nyiregyháza: Önkéntes tűzoltó egyletek. Nagy-Halmágy: Olvasókör. Galsa: Polgári olvasókör. Moha: Ágnes forrás tűzoltó csapat. Czernya: Német és Szerb czernyai temetkezési egyesület. Nyitra és Nagy-Szokoly: Olvasókörök. Bihar-Diószeg: Egyesült ipartársulat temetkezési egylet. Grábóc: Polgári egyesület, Csik-Szent-Márton-Csekefalvai polgári olvasókör. Székelyhid: Első temetkezési segélyegylet. Febértemplom: Iparosok dalárda egylete. Medgyes: Jókedv férfi dalegylet. Dobsina: Dalkör. Uj-Arad: Önkéntes polgári lövészcsapat.

A tisztviselők első házépítő szövetkezete vasárnap délután tartotta alakuló közgyűlését. A tisztviselők e mozgalma már a mult évben megindult s az augusztus hó 8-án tartott közgyűlés által kiküldött szervező bizottság ez idő alatti működéséről ma terjesztette elő jelentését. A szervező bizottság tevékenységét három irányban fejtette ki, úgy mint a Budapest főváros tulajdonát képező s az üllői vámsorompok mellett fekvő területentelkek jutányos megszerzése,

a szükséges hitel és az összes költségekről, valamint a kiviteli módokozatok iránt óhajtott tájékozást szerezni és ezt a tagoknak megadni. A telkek átengedése iránt a szervező bizottság a főváros tanácsához kérvényt nyújtott be, de e kérvény mindaddig el nem intéztetett. A pénzkérdést illetőleg pénzügyintézettel és vállalkozóval lépett a bizottság érintkezésbe, de sem a főváros, sem az osztrák pénzügyintézetek nem reflektáltak a felajánlott üzletre. Csakis a Haas és Deutsch budapesti építési vállalkozó cég tett ajánlatot és a vállalat finanszírozására azzal a feltétellel vállalkozott, ha az egy-let törvényes szövetkezetté alakul, a telkeket tehermentesen a szövetkezet, vagy a tagok saját kezére iratja, végre pedig a véglegesen megállapított összes építkezési költséget egyszerre vagy legkésőbb 32 és 1/2 év alatt 6.8% amortizációs összegekkel, vagy 10—20—25 év alatt a törlesztési százalékon felül 6% kamatlábat véve alapul évnegyedenként biztosítja az esedékes részletek lefizetését, továbbá szolidáris kötelezettséget vállalnak a terhek erejéig. A szervező bizottság ezen ajánlatot véve alapul, kidolgozta az alapszabálytervezetet és azt a mai közgyűlés elé terjesztette. Az alapszabály-tervezet hosszú és beható vita után, melyben sokan vettek részt, általánosságban a részletes tárgyalás alapjául elfogadtatott. A részletes tárgyalásnál nagy vitát kellett az egyetemleges kötelezettség kérdése s a részesülés arányának megállapítása. A szövegező bizottság felhatalmaztatott, hogy a szükséghez képest az elfogadott alapszabály-tervezeten a stiláris módosításokat eszközölje. A jelentés további része a bizottság által tett kiadásokról számol. Bevétele volt a beiratkozott 387 szövetkezeti tag után 774 frt. Minden tag 2 frtot fizetett be, miből a bizottság által tett kiadások levonása után 1 frt 39 kr. maradt fenn. Ez összeget, ha valamely szövetkezeti tag ki akar lépni s ezt július hó folyamán bejelenti, kikapja. A közgyűlés e jelentést tudomásul vette s a felmentést a bizottságnak megszavazta. A közgyűlés folyamán Rózsa Péter fejezi ki köszönetét az elnöknek és ajánlja annak végleges megválasztását. — Az egylet tisztikara a következőleg alakult meg: Elnök Gaál Ferencz, alelnök Rózsa Péter, titkár Ránky Géza, jegyző Bartha Domokos, pénztárnok Erdélyi János, ellenőr Bokross Lajos, számvevő Schwall Lajos. Bizottsági tagok: Devecis Ferencz, Fodor István, Lung György, dr. Krammer Antal, Adami Béla, Kaiser Antal, Máltás Miksa, Balló János, Horváth Sándor, Németh Antal, ifj. Tobis Endre, Krammer Antal, Méhes Pál, Hollós N., Fogarassy A., Neibert Pál, Horváth János, dr. Miskolczi, Biró Ferencz, Obodich János, Schulz Antal, Németh József, dr. Császár és még hat póttag. A felügyelő bizottságba megválasztottak: Sz. dlacsek János, Szentmiklósy Béla, Szabó Ignác, Spanberger N., Székely József.

TUDOMÁNY, IRODALOM.

Alkibiadesz, Koroda Pál színműve, e hó utolsó napjaiban diszes kiállításban fog megjelenni és a megrendelőknek megküldetni. Ivtartóinkat kérjük, hogy az ivateket mielőbb elküldeni sziveskedjenek. A mű megrendelhető utánvétellel is. Ára 1 frt 50 kr.

Heine eddig ismeretlen levelei közül ismét számosat fedeztek fel Kolb Frigyesnél Münchenben. E levelek főleg a Heine és fivéréi közti viszonyt illusztrálják.

Friderikról, Góthe halhatatlan kedveséről gyönyörű, illusztrációkkal, képekkel és levéllenyomatokkal érdekes kötet jelent meg Falk Tivadartól. Sok új adat is van benne, különösen Lenz szerepét illetőleg szemben Góthével és Friderikával.

A Kisfaludy-társaság mult szerdai ülésének legérdekesebb mozzanata volt Vajda János költeménye: «Olthon.» Az ő régóta variált eszméje: a természet keblére borulás és elpanaszlása a nagyvilág csalfaságainak van benne kifejezve. — Nevezetes, hogy a lapok, mint «félreismert» költőről beszélnek Vajdáról, pedig egyhangulag elismerik jelességeit és az akadémia hivatalos közlönye teljesen magára marad Vajda felőli véleményével. Kacziány Géza «Alisz» címmel egy elkapott fővárosi szépség szomorú sorsát éneklie meg hosszabb költői elbeszélésben, melyből Szász Károly olvasott fel csinos részletet. Pálffy Albert is felolvasott valamit, ami unalmas, mint a bójtölés.

M Ű V É S Z E T.

Puskin szobrát a napokban leplezték le nem Pétervárott, még Moszkvában sem, hanem Kisenevben, Oroszország egy zugában. A tudósítások megjegyzik, hogy még Odeszszából is tömegesen tödultak a leleplezési ünnepélyhez, mely különben rendkívül székeny lehetett és teljesen méltatlan Puskinhoz, a ki világköltő ki Anyeginben oly alakot teremtett, melyet még ma is másolgatnak több nemzet irodalmában.

A düsseldorfi festők Bauer, Champhausen, Röber, Rechtmann a napokban fejezték az óriási képét az ünnepélynek, melyet a kölni dom befejezése idejében 1880-ban tartottak.

Munkácsy Mihály engedve a képzőművészeti társulat meghívásának ez év őszén «Krisztus a Kalvárián» festményének kiállítására alkalmával eljön Budapestre. E végből a fővárosi festőművészek a nagy mester fogadására külön bizottságot szándékoznak alakítani, mely a műcsarnok bizottságával egyetértőleg fogja előkészíteni Munkácsy fogadtatását.

Z E N E.

Mozart «Ave verumát» és Hargit «O salutaris hostia» című áriáit énekelték a szerviták templomában pénteken Bischtzky Gizella, Szedlácsek Blanka kisasszonyok és Schmidt Gusztáv ur. A számos jelenlevőket az ének igen meghatolta.

Liszt Ferencz július 10-ig marad Weimarban, aztán Bayreuthbe utazik és a Vágner-előadások új ciklusán jelen lesz. A «Festspiel»-eknek most ő a tiszteletbeli elnöke.

Hamburgban a kiállítási palotában az éjszakai zenéünnepély Bernuth vezetése alatt fényesen sikerült. Händel oratoriuma, a «Messiás» 1500 személyből álló énekkarral és 180 személyből álló zenekarral mondhatatlan impozáns és megható volt. Beethoven «C.-mol szimfóniája» és a «Halleluja» is gyújtottak.

S Z I N H Á Z.

A nemzeti színház dráma-bíráló bizottsága előadásra ajánlotta Jókai Mórnak «Az arany emberből» készült hasonczimű színművét. Ugy látszik Jókai rendszeren feldoigozza sikerültebb regényeit. Rebesgetik, hogy a Könyves Kálmánját előadják a Burgszínházban.

A nemzeti színházban Broulik Ferencz a sugáruti dalszínháznak a bécsi operától szerződött tagja a Tell Vilmosban rendkívüli sikert aratott. Éneke a szövege simul, árnyalásai finomak, hangjai érczes, erős. A Matild ária különösen sikerült neki.

Broulik Raoulja nem tett oly hatást, mint Tellje. Különösen játéka esett kifogás alá, nem sehogysem bírta Raoul szenvedélyét kifejezni, ő egyszerű ábrándos szerelmest adott. Felső hangjait azonban ezutal is érvényesítette.

Pálmai Ilka asszony örökké szerepel, nem csupán a színpadon, hol felüdülése után gyönyörű csokorral lepték meg, de egyébként is. A Jankovich-botrány után következett egy uzsorás szemtelen nyilatkozata, mely aligha fogja elkerülni megérdemelt büntetését.

N Ő V I L Á G.

Nőhiány Oroszországban. Radomyssl kerületben fekvő Wodoty orosz faluból írják lapunknak, hogy ott a nők halandósága oly óriási mérvet öltött hogy már eddig is legtöbb családapája özvegyekre jutott. Tetőzi a bajt még az a körülmény is, hogy eme szerencsétlen helység szomszédos falvainak leányai és özvegy asszonyai rá nem bírhatók, hogy Wodoty lakoshoz menjenek nőül. Egészen speciális eszközökhöz kelle tehát az özvegyeknek nyulni, hogy nőkre tegyenek szert. Így többek közt egy wodoty-i paraszt az országuton találkozott egy csapat munkásnővel, kik munkát keresendők haladtak a helység felé. «Ki hajlandó közületek hozzám nőül jönni?» szólította meg a csapatot. «Én!» kiáltott egy a csapatból előlépve. «Akkor mindnyájon kövessetek s legyetek vendégeim.» Kévéssel később a szertartás megtörtént s a paraszt nőhöz jutott. Ez az eset az egész falu népet izgalomba hozta s hasonló eljárásra határozták magukat. Napestig lesik az országuton a jövőmenő idegen vidékbeli munkásnőket s egyre másra ajánlgatják magukat hű férjül, de bizony nem kedvez nekik a szerencse. Egy másik paraszt ugyanis midőn ilyen figyelő helyzetben volt, egyszer egy nagy csapat munkásnő közeledik felé. Ő azonnal vendégül hívja az egész csapatot, szól a zene, nagy a vigalom de midőn ajánlatával előállt, kitünt, hogy minden vendége már asszony volt. A wodoty özvegyek azért folytatják országuti kalandjaikat kitartással.

A fekete rózsá létezését kétségbevonják. Pedig saját tapasztalatunkból tudjuk, hogy az «Alsace Lorraine» rögtön kinyílásakor árnyas helyén, mielőtt erős napfény érte volna valóban hársonyfekete. Ekkor kell leszakítani, mert a nap ény, csakhamar sötét-violett színre változtatja szirmait.

VEG YESEK.

KÉPEINKHEZ.

Verseny-jelenetek.

A versenyek, bár nálunk immár véget értek, még mindig tartanak a külföldön, ezért még mindig nem találjuk alkalomszerűtlennek bemutatni a versenyeknél előforduló tarka jelenetek némelyikét. A tulságos magas lovak mé-

A hindu arszlán.

rését, egy a lovak kipróbálását a verseny előtt. Különböző módozatokban, vezetve, befogva, ügetve és akadályokat ugorva ábrázolja képünk tréfás jelenettel, mely

egy véletlenül a versenytérre tévedt és onnan elvonszolt csacsit ábrázol.

Agarak versenye.

Az agarászatot, a sport e nálunk annyira kedvelt nemét, Amerikában is úzik; de az amerikaiak, mint mindenben, különczök ebben is. Ők az agarakat nem csupán vadászat közben, az erdőben versenyeztetik, hanem egész külön versenytéren is. Egy ily nagy kíváncsi közönség által élénk feszültséggel nézett new-yorki agarversenyt ábrázol képünk.

A hindu arszlán.

Mig nálunk Európában rohamosan váltják egymást a divatok, addig a kevésbé civilizált népek divata meglehetősen egyforma marad, ám azért érdekes. Gyöngyöket, drágaköveket pazar himzéseket, szép madártollakat visel magán a hindu arszlán, kinek öltözete magában jelentős vagyont képvisel.

Még egyszer a «Balaton egylet». Egy dunántuli ember, aki szíven hordja szűkebb hazája ügyét és fájlalva látja, mily szomorú szerepet játszik az idegenek forgalmában a Balaton vidéke, egy nagy szaklap szerkesztőségéhez fordult és onnan szívömlengéseire a következő választ vette: «Mi az egyletet keletkezésénél rokonszenvesen, buzdítólag üdvözlöttük, de azóta oly keveset tett az, mondhatnók *életképtelenségét* oly világosan documentálta, hogy nem érdemes, lapunk amugy is szűkre mért tere mellett, annak behatóbb tárgyalásába bocsájtkozni.» Ez keserves ugyan, de a ki a touristicához és az idegenek forgalma kezeléséhez csakis kissé ért, nem fog e kemény ítéletnek ellent mondani. Pedig nagyon kár, hogy az ügy ilyen fordulatot vett, mert a Balatoni forgalom emeléséből lehetne hazánknak bő anyagi haszna is.

ELŐFIZETÉSI FELHIVÁS

a „Magyar Pénzügy“

közgazdasági-, ipar- és közlekedésügyi hetilap

IV. évfolyamára.

Általános Sorsolási Értesítő melléklettel

együttes előfizetési ára

Félévre 5 frt., Negyedévre 2 frt 50 kr.

Ez egyetlen magyar közgazdasági szaklapot olvasóink különös figyelmébe és pártfogásába ajánljuk.

A «MAGYAR PÉNZÜGY»-ben az olvasó folyton talál közleményeket a közgazdaság minden ágából, azaz tartalmaz **pénzügyi, közlekedési, biztosítási, földművelési, borászati, ipari, kereskedelmi stb. közleményeket**, mind a leghivatottabb és az ezekkel szakszerűen és kiválóan foglalkozó írótól. E közlemények szigorúan szakszerűleg, de mégis a szakszerűségnek gyakran hátrányára lévő dagályosságtól ment nyelven iratnak, úgy, hogy a szakember és laikus egyaránt élvezettel olvashatják.

A «MAGYAR PÉNZÜGY» 1884. január 1-én IV-ik évfolyamába lépett és megjelen hetenkint csütörtökön legalább 1½—2 ivnyi terjedelemben csinos kiállításban és minden fontosabb huzás után «ÁLTALÁNOS SORSOLÁSI ÉRTEBITŐ» rendes mellékletet ad. Nagy terjedelme daczára, hogy szélesebb körökben is elterjedést nyerjen, előfizetési ára a legolcsóbbra van szabva. — Az új év óta megjelent összes számokkal a kiadóhivatal még szolgálhat. Előfizetések a «MAGYAR PÉNZÜGY» kiadóhivatalába (Budapest, bálvány-utca 11) czimzendők.

LAFITE-féle kölcsönkönyvtár.

Legnagyobb Magyarországon,

50,000 kötet

Harisch-bazár
nagy udvar.

50,000 kötet

A magyar, német, francia és angol regény-irodalom legújabb ereményei.

Minden fenti nyelvekben megjelenő újdonságok azonnal megjelenésük után több példányban szerezhetnek meg és a t. közönség rendelkezésére bocsájtanak.

Előfizetési feltételek:

A művek száma	Havonként	Félévenként	Egészévenként	Biztosíték
1 mű	1.—	5.—	9.—	3.—
2 «	1.50	8.—	14.—	5.—
3 «	2.25	10.—	17.—	8.—
4 «	3.—	12.—	20.—	10.—

Vidéki előfizetési feltételek:

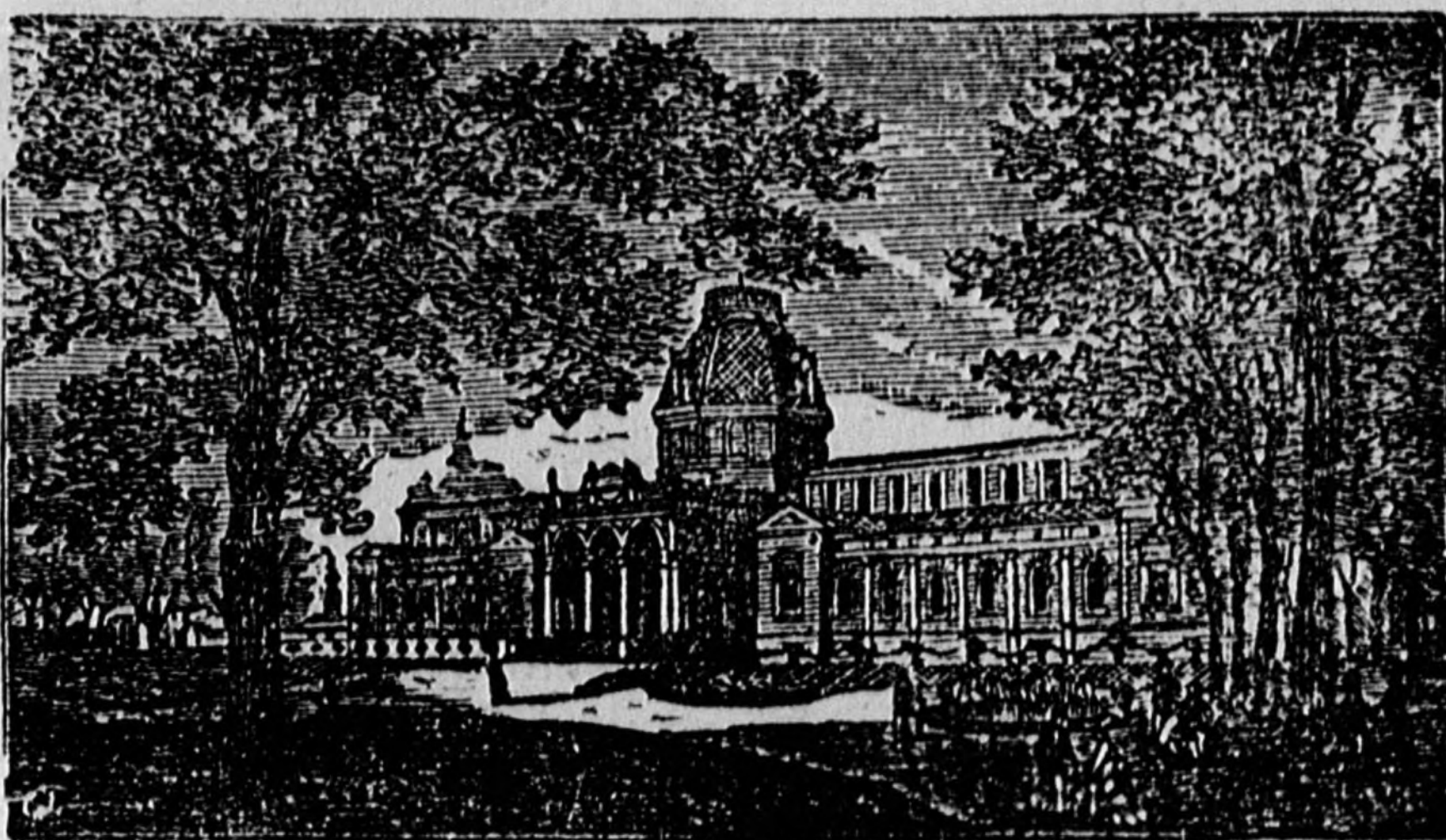
A kötetek száma	Havonként	Félévenként	Egészévenként	Biztosíték
10 kötet	1.50	8.—	14.—	10.—
20 «	2.50	4.—	25.—	20.—

Könyvjegyzékek árai:

Német főkönyvjegyzék 60 kr., francia 50 kr., magyar 20 kr., angol 20 kr. Függelék négy nyelvben 10 kr.

MARGITSZIGETI GYÓGYFÜRDŐ

BUDAPEST főváros közvetlen közelében

BUDAPEST főváros közvetlen közelében

35° R meleg artézi forrás, porcellán-, márvány-, kád- és kőfürdők zuhanykészülékkel, nagyszerű kert, 300 teljes kényelemmel berendezett szoba, társalgási terem, kül- és belföldi lapok, naponta zene.

Kóralakok, melyek ellen a MARGITSZIGETI hévvezető kedvező eredménnyel használtatott:

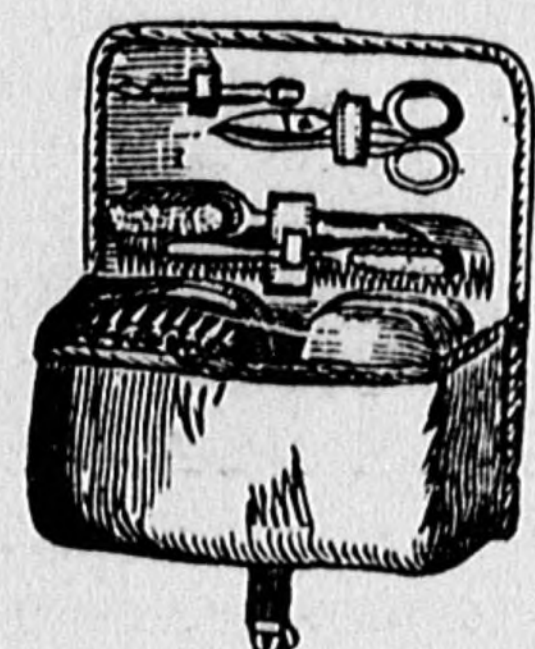
Köszvény, az ízületek, izmok, csontthártya, ideghüvely, idült csúza. A csúz, köszvény, erőművi behatások, typhus után fellépő hűdések. Zsábák. Csontbántalmakat, csontszűt, ízületi bajokat és külsértéseket követő elváltozások. Fájdalmas hegek, merevség, hűdés. Bőrbántalmak. A hévvezető belsőleg eredménnyel használtatott; idült gyomorhurutnál és alhasi pangásoknál. A szigeten van gyógyszer-tár, ellátva mindennemű ásványvízzel. Rendelő orvos: Dr. VERZÁR. Bérleteknél ugy a fürdő-, mint a menetjegyek együttes váltásánál árleengedés. A szigeten lakó fürdővendégek a fürdőhasználatnál és a menetjegyeknél előnyben részesülnek. A fővárossal óránként kétszer közlekedés. **A fürdő-idény május 1-én megnyitott.** A lakások megrendelése: a szigeten a felügyelőségi irodában,

Budapest.

A MARGITSZIGETI FELÜGYELŐSÉG.

NYARALÓKBA, FÜRDŐKBE.

Utazóknak és turistáknak kézi és nagy kofferok 3—35.—, kézi-táskák 3—20.—, vállra függeszhető táskák 4—10.— Berendezett utitáskák 18—60.— Praktikus összeállított tárgyakkal berendezett uti-tekerés 6.— Borotválkozó-készlet összeállítva J. hn Heifford borotvával 7.— Uti ivópohár 40 kr.—1.50, frottírozó keztyűk 40 kr., drót hajkefe 1.— Kulacsok 1—5.— Pinczetek 3, 5, 8 üveggel 9—13.50 Botszék 4—10.— Kanócos gyufatartó 85 kr. Távcső 7.— Messze-átó sétabotra alkalmazható 3.20. Erős zsebkecs 1—2.— Vízmentes esőköpeny mindkét oldalán hordható 10, 12, 14 — Özbőrrel bevont löször ülő- vagy fejpárna 6.20.— Tyúkszem-karika doboz 24—30 kr. Utiszappan dobozban 20 kr. **Biztonsági revolverek** belőve 25 tölténnyel 5, 6, 7.— Kis formájú erős lövésű Bulldogg-revolver 9, 10, 11.— Revolver-fegyver 55.— Életmentő zseb-boxer 1.— Pontosan járó remontoir nickl zsebóra 10.— Fali inga-óra 4.50. Lapos zseb-rapóra 1.— Időmutató házikó két alakal és thermometerrel 1. 0 Thermometerek 60 kr.—2.50. Plaid-szijjak 85 kr.—2.50.

Sport-cikkek. Angol disznó-bőr-nyereg 15—35.— Angol bőr-kantár 2.65—4.— Kettős szárral 5—8.50. Martingal 3.50—4.— Kengyel-szj 2.50, 3.50. Kengyelvasak 1.60—3.50. Nyereg-lekötők 2.40—7.— Izzasztó 2.75—6.— Fehér mosható izzasztó 4.50. Zabla 1.80—3.50. Trenzli 50 kr.—1.50. Felcsatolható sarkantyú 2.— Lovagló-gamasznik bőrből és vízmentes vászonból 4.50—7.50. Lovagló- és kocsi-köpenyek 11—20.— Nyereg-szappan doboza 85 kr. Pegeot löszörnyíró olló 5.— Ruganylábseb-mentő 2.— Kocsibőr- és szerszám puhító kenőcs 50 kr.—1.— Nubian blaking bőrlakk 90 kr. Óz-bőr kocsiszisztához 1.— Ezüst-, réz- és más érc-tisztító por 25—50 kr.

Vadászat és halászat összes kellékei. Halászó-bot 1.25—15.— Kész zsinór 20 kr.—2.— Mesterséges legyek horoggal 12 drb 80 kr.

Mulattatásul. FLOBERT-fegyver durranás nélküli, társaságoknak és céllovászat betanulásához 7, 10, 11, 16, 24.— Flobert-pisztoly 6—15.— Vas czéltábla kiugró bohóccsal és mozsárral 8—9.— mozsár nélkül 3—6.— Csinos nickl légpisztoly 7.50, ehhez fa czéltábla 75 kr. **Kuglizó-egyleteknek és vendéglősöknek** keményfa bábuk 2.50. **Lignum sanctum** golyók nagyság szerint 1.50—3.50. Színes lampionok kerti ünnepélyekhez 20—40 kr. Croquet játék 10—20.— Uj angol Lawn Tennis társas-játék 29.— Karikajáték 12 pár 1.80. Színes gummi-labdák 15 kr.—1.50. Papír léggömbök 50 kr.—2.—

UJ! Ariston kertben az ifjúságot és felnőtteket mulattató 6 zenedarabbal 24.— Zenedarab külön 75 kr. **Accordeon tremolo** concert-harmonika 7—10.—

Színharmonika a csengető-f-isérettel 1.50. Háromkerekű tartós Velociped fiúknak 10, 12, 15 —

Tornaszerek. Mészó-kötél 5.80—8.80. Trapez rúddal 7.50. Trapez karikákkal 8.50. Gyermekek-hinta 5.50—9.— Túljes tornakészülék iskolával és ábrák al 15.— Tornagolyók kilőj 30 kr. Tornaczipők 1.30. Uzó-öv 8—10.— Két vívőkészlet 23.50. Athleta-bot súlyos 2.50, bórrel bevonva 5.— Athleta czéllövő nagy ívnyilak 2, 3, 5.— Athleta czéllövő nagy ívnyilak 2, 3, 5.—

Dohányzóknak vas dohánycsészével 18.— Dohánytartó, melyben a dohány nyirkosan marad 4.50. Dohánykas szitával 2.50. **Automat** cigarettakészítő és dohánytartó szelencze, a fedél betevésévé kész cigarettát nyeriünk 2.— Houlblon cigarettapapír, szopókával a követk. 3 — — — — — vastagságban 1 0 a 50 kr., ahoz to o 30 kr. Strassburgi szarpon szívó **fa-pipa** 1, 1.50. **Hibátlan tajték makrapipa** ezüst-kupakkal 8.— **Kibácsoló** tartós részoldalú kihirde és dob 15.— Postatáska két kulccsal 8—10.50 Postástrombita 1.85.

Nyaralókba. Az egészség fentartásához szodavíz-készítő, tiszta üdítő szodavízet nyeriünk egyszerű bánásmóddal, 2 4 6 8 10 messze- 7, 10, 12, 14.50, 17 — lyes

Legjobb szoda és borkó csomagja 2.— **Vízszűrők** az egészségtelen viz tisztításához 2.50, 3—5.— **Fagylalt-gépek** receptekkel 3 6 12 adagra kétféle fagylalt- 7.50 11.50 16.50 nak 15—21.— Vajkésztő vas hajtókerékkel 4.50, 6.50. Vaj- és sajt tányérok üveg fedővel 1—6.— Sodrony ételborító legyek ellen 50 kr.—1.80. Kis borsórlő ebédő-asztalra 1.20. Kerti gyertyatartó 1—3.— Japáni kerti napernyők 1.— **Comfort-kávé-gép**, legjobbnak elismert, 1—10 csészére 5.60—12.80. Angol asztali evőeszközök. Vas mángorló nagy hajtókerékkel, szabályozható rugókkal 50.— Családi mérleg 10 kilóig 6.— Kézi palaczk-dugaszoló 1.40. Hidraulikus hordószád italok megromlása ellen 1.— Biztonsági borlehuző gummicsövek 2.70, 3.50. Önműködő dugaszhozó 80 kr.—3.— Szobapadló-fénymáz doboz 70 kr. Ragasztószér üveg és porcellánhoz 85 kr. Piége perpetuelle, egérfogó több egerekre 70 kr. Jótállás melletti fogkefék 35—70 kr. Virágasztalok 7—15.— Virágharmonizáló 40 kr. Kézi virágfeckendők 1.20—3.— Kerti feckendők 14—21.— **Függő hintaágy** 2.70, 4.50, 6.50, egész nagy széjjelfeszítő léccel 14.—

Anyáknak önműködő szoptató-üveg 1.50. Ismert angol foggyöngy 3.— Allövetés anyaméh-fecskendő 1.80—4.—

Rechaud gyorsforraló-lámpa 1.80—2.20. Serpenyő 1.— Erős gyermek-kocsi 7.50—14.— **UJ gyermekbölcső-kocsi** 14.— Törhetlen lavoir gyermekeknek 1.50—2.—

Próba-megrendeléshez 721 ábrás árjegyzéket mellékel, meg nem felelő tárgyakat visszavesz

KERTÉSZ TÓDOR Budapest, Dorottya-utca 1-ső szám.